

15.10.2009

SM094:00/2008

Jakelussa mainitut

YHTEENVETO ANNETUISTA LAUSUNNOISTA**Luonnos hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta****Yleistä**

Sisäasiainministeriön pelastusosasto pyysi 18.6.2009 päivätyllä kirjeellään otsikosta mainitusta esitysluonnoksesta lausunnot. Pelastusosastolle toimitettiin sisäasiainministeriön poliisiosaston, sisäasiainministeriön rajavartio-osaston, sosiaali- ja terveysministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, oikeusministeriön, puolustusministeriön, valtiovarainministeriön, Hätäkeskuslaitoksen, Ilmailuhallinnon, Suomen Ympäristökeskuksen, Säteilyturvakeskuksen, Tiehallinnon, Tietosuojavaltuutetun, Viestintäviraston, Etelä-Suomen lääninhallituksen, Itä-Suomen lääninhallituksen, Oulun lääninhallituksen, Lapin lääninhallituksen, Pelastusopiston, Poliisiammattikorkeakoulun, Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen, Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen, Etelä-Savon pelastuslaitoksen, Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen, Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen, Jokilaaksojen pelastuslaitoksen, Keski-Suomen pelastuslaitoksen, Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen, Kymenlaakson pelastuslaitoksen, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen, Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen, Pohjanmaan pelastuslaitoksen, Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen, Pohjois-Savon pelastuslaitoksen, Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen, Satakunnan pelastuslaitoksen, Tampereen aluepelastuslaitoksen, Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitoksen, Etelä-Savon sairaanhoitopiirin, Helsingin- ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin, Kymenlaakson sairaanhoitopiirin, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän, Vaasan sairaanhoitopiirin, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin, Kuntien eläkevakuutuksen, Suomen Kuntaliiton Suomen Sopimuspalokuntien liitto ry:n, Suomen Sairaankuljetusliitto ry:n, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto ry:n (JHL), Palkansaajajärjestö Pardia ry:n, Suomen Poliisijärjestöjen liiton, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestön (JUKO) sekä Svenska Finlands Folktingetin lausunnot.

Lisäksi seuraavat tahot ovat toimittaneet lausuntonsa ministeriölle: Helsingin kaupungin terveyskeskus Suomen Lääkäriliitto, Tampereen kaupungin Hyvinvointipalvelut/sairaankuljetus ja ensihoito, Tehy ry ja Suomen Ensihoitoalan liitto ry, Ari Tielinen sekä Turvapäivystys ry.

Lausunnonantajat ovat kattavasti kiinnittäneet huomiota hätäkeskustoimintaan liittyviin kysymyksiin. Lakiehdotuksen kohdalla on esitetty näkemyksiä sekä perustelujen että yksittäisten säännösehdoitusten osalta. Osin on esitetty konkreettisia muutosehdotuksia. Joissakin lausunnoissa on viitattu hallintovaliokunnan mietintöön (HaVM 3/2008 vp), joka annettiin hätäkeskusuudistuksesta annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2007 vp) johdosta.

Lausunnoissa kiinnitetään usein huomiota aluejakoon, hätäkeskusten lukumäärään tai sijoittamispaikkakuntaan sekä näitä ratkaisuja koskeviin vaikutuksiin. Edelleen kiinnitetään huomiota Hätäkeskuslaitoksen sisäiseen toimintamalliin ja hätäpuhelun käsittelyprosessiin, käytännön tason johtamiseen ja työn tekemiseen sekä henkilöstö- ym. voimavarojen riittävyyteen ja kohdentumiseen.

Yhteenvetoon on kirjattu lausunnoissa esille tulleita keskeisiä näkemyksiä lakiehdotukseen liittyen sekä myös muilta osin, koska lausunnonantajat ovat niihin kiinnittäneet kattavasti huomiota. Lausunnoissa esille tulleet näkemykset aluejaotuksen tekemisestä tai hätäkeskusten lukumäärästä tai sijoittamisesta ovat sisäasiainministeriön hätäkeskustoimintaa koskevien strategisten linjausten toimeenpanoon liittyvien päätösten valmistelussa ja vaikutusarvioinnissa huomioita otettavia asioita.

YHTEENVETO**Ministeriöt ja virastot****Sisäasiainministeriön poliisiosasto**

Poliisiosaston lausunnossa pidetään hyvänä, että Hätäkeskuslaitoksen tehtävät on määritelty laissa aikaisempaa tarkemmin. Myös päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät on nostettu lain tasolle, mitä voidaan pitää perusteltuna ratkaisuna. Lausunnossa esitetään kuitenkin huomioita, jotka eivät kaikilta osin tue esitysluonnoksessa ehdotettuja tavoitteita tai ovat muutoin huomiota ansaitsevia.

Lausunnossa esitetään lain soveltamisalaa koskevaan pykälään liittyen terminologisia tarkennuksia poliisia koskien. Toiminnan yleisten periaatteiden kohdalla kiinnitetään huomiota pykäläluonnoksen nopeusvaatimukseen hätäilmoitukseen vastaamisen osalta (3 § Hätäkeskuspalveluihin liittyvät tehtävät hoidetaan hyvää hallintoa koskevia periaatteita noudattaen. Palvelut järjestetään siten, että hätäilmoitukseen vastataan mahdollisimman nopeasti). Lausunnossa katsottiin, että enemmänkin kysymyksessä on tavoite kuin periaate. Säännöksen voisi muotoilla esimerkiksi seuraavasti: ”hätäkeskuspalvelut ja niihin liittyvät tehtävät hoidetaan hyvää hallintoa koskevia periaatteita noudattaen sekä *järjestetään tasapuolisesti, laadukkaasti ja nopeasti*”.

Lausunnon mukaan esitysluonnos selkiyttää nykyistä johtamis- ja ohjausjärjestelmää. Lausunnossa esitetään kuitenkin ministeriöiden toiminnallista ohjausta koskeva säännös muutettavaksi sisäasiainministeriön osalta muotoon ”*Poliisihallitus yhteistyössä sisäasiainministeriön pelastusosaston ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa vastaavat Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta*”.

Hätäkeskuslaitoksen tehtäviä tukipalveluita koskevilta osin tulisi tarkentaa perusteluissa. Yhteistyöviranomaisen on saatava tarvittavat tukipalvelut aina. Lakiluonnoksessa on jätetty Hätäkeskuslaitokselle liian suuri harkintavaltta päättää tehtävistä, jotka kulloinkin olisi tarkoituksenmukaista hoitaa. Asiasta tulee säätää valtioneuvoston asetuksella tarkkarajaisesti, ja lakiehdotuksen asetuksenantovaltuutta koskeva säännös on muutettava velvoittavaan muotoon.

Lausunnon mukaan virka-alueeksi esitettyä aluetta (Manner-Suomi) voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ratkaisuna, kun sitä peilaa esityksen tavoitteisiin. Alueelliset erot on kuitenkin huomioitava, joten säilyttää tulisi suurpiirteisesti alueperiaatteen mukaisesti toimivia hätäkeskustyksiköitä. Hätäkeskuslaitoksen yksiköiden liiallinen etäännyminen hätäkeskusten alueista voi johtaa viranomaisyhteistyön taantumiseen.

Lakiluonnoksessa oleva pykälä, joka koskee vastuun siirtymistä ja hälyttämistä (12 § Vastuu välitetystä ilmoituksesta tai tehtävästä siirtyy vastaanottavalle viranomaiselle, sen tehtäviä hoitavia yksikölle tai muulle päivystyspisteelle, kun tämä on vastaanottanut ilmoituksen tai tehtävän.), ei saa merkitä sitä, että hätäkeskus ”työntää” tehtävän kentällä toimivalle partiolle. Tehtävä tulee välittää lähimmälle tai sopivimmalle yksikölle ja mikäli ei ole vapaita yksiköitä, tulee tehtävä laittaa odotukselle. Korkeimpaan kiireellisyysluokkaan kuuluvat tehtävät syrjäyttävät alemman luokan tehtävän. Kenttäjohtajan operatiivinen johtaminen ei ole mahdollista tältä osin. Tieto odottavasta tehtävästä tulee välittää kenttäjohtajalle, joka huolehtii priorisoinneista. Vastuun siirtymisen hetki on tärkeää määritellä tarkkarajaisesti. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi tältä osin (..”kun tämä on ilmoittanut vastaanottaneensa...”).

Poliisiosaston lausunnossa kiinnitetään edelleen huomiota päivystäjien tehtäviin ja hätäkeskustietojärjestelmään talletettaviin tietoihin (GPS tiedon tallettamistarve) sekä Hätäkeskuslaitokselle luovutettavien tietojen tallettamiseen hätäkeskustietojärjestelmään. Viimeksi mainitulta osin kiinnitetään huomiota teknisiin ym. valmiuksiin järjestelmien etäkäytön suhteen. Pykäläehdotusta tulisi lieventää siten, että myös Hätäkeskuslaitos osallistuisi sille ilmoitettujen tietojen tallettamiseen ainakin nopeaa tallettamista vaativien asioiden osalta (tietojen ajantasaisuus, luotettavuus ja oikeellisuus). Lausunto sisältää eräitä tarkennusehdotuksia rekistereihin liittyen.

Lausunnossa todetaan lopuksi, että viranomaistoiminnan kannalta on haasteellista, jos hätäkeskustyksiköiden määrää vähennetään radikaalisti ja nopealla aikataululla. Keskitetty järjestelmä edellyttää yhteisiä toimintamalleja ja tapoja viranomaisten omilla toimialoilla sekä yhteistoiminnassa. Tämän kaltaisen uudistuksen toteuttaminen vie aikaa. Palveluiden saatavuus on turvattava paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Sisäasiainministeriön rajavartio-osasto

Rajavartio-osasto toteaa, että esitys on kattava ja hyvin valmistelu sekä luo hyvän pohjan Hätäkeskuslaitoksen ja Rajavartiolaitoksen välisen yhteistoiminnan kehittämiseksi. Rajavartio-osasto kiinnittää huomioita kuitenkin lakiehdotuksen tietojen tallettamiseen, luovuttamiseen ja tiedonsaantia rekistereistä koskeviin pykäliin (19 - 21§:t).

Rajavartiolaitoksen ja Hätäkeskuslaitoksen yhteistoimintaa kehitetään. Tavoitteena on johto- ja tilannekeskusten välinen reaaliaikainen tiedonvaihto käytössä olevista resursseista ja hälytysvasteista. Rajavartiolaitokselle tulisi olla oikeus toimittaa vaste-ehdotuksia hätäkeskustietojärjestelmään. Tarve korostuu meripelastus- ja rajaturvallisuustehtävissä.

Edelleen lausunnossa kiinnitetään henkilötietojen sääntelyä koskeviin poliisin ja rajavartiolaitoksen tarkistamishankkeisiin huomioita. Näillä hankkeilla edetessään voi olla vaikutusta lakiluonnoksessa ehdotettuun. Lisäksi ehdotetaan erikseen tarkennusta, joka liittyy rajavartiolaitoksen henkilötietolain muuttamiseen. Rajavartio-osasto kiinnittää huomiota esitysluonnoksen säännösten muotoilussa myös siihen, että rajavartiolaitoksen toimintayksiköt voivat tietyissä tapauksissa hoitaa itsenäisesti poliisitehtäviä tai antaa poliisille virka-apua.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esityksen yleisiä tavoitteita tarkoituksenmukaisina ja kannattaa pääosin esitettyjä muutoksia. Lausunnossa kiinnitetään huomioita seuraaviin yksityiskohtiin:

Ministeriö kannattaa Hätäkeskuslaitoksen hallintorakenteiden uudistamista esitetyllä tavalla. Toteutettavan uudistuksen yhteydessä tulee huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveysministeriöllä on laissa esitettyyn toiminnalliseen ohjaukseen liittyen mahdollisuus ohjata suoraan oman toimialansa osalta Hätäkeskuslaitosta (4 §). Tarve ohjaukseen voi perustua esimerkiksi päivystäjien tehtävien tarkempaan ohjeistukseen tai kantelujen perusteella annettavaan palautteeseen. Lain säännöksiä on tarvittaessa täsmennettävä asetuksella 4 §:n 3 momentissa olevan valtuutuksen perusteella.

Hätäkeskusten maantieteellisistä vastuualueista päätettäessä tulee huolehtia siitä, että eri viranomaisten toiminta-alueiden ulkorajat ovat yhteneväiset. Ministeriöiden tulohajauksen yhteydessä tulisi tarkastella päivystäjien peruskoulutuksen sisältöä. Monialaista osaamista edellyttävä koulutus puoltaa päivystäjäkoulutuksen integroitumista opetushallinnon alaiseen koulutukseen.

Ehdotetun lain 12 § (vastuun siirtyminen ja hälyttäminen) on ongelmallinen tilanteissa, joissa ensihoidon tehtäviä on enemmän kuin niitä on mahdollista hoitaa käytettävissä olevalla kapasiteetilla. Ensihoidossa ei ole tällä hetkellä toimivaa kenttäjohtamisjärjestelmää, joka voisi vastata tehtävien priorisoinnista. Johtamisjärjestelmä on rakenteilla, ja siitä on tarkoitus säätää valmisteilla olevassa terveydenhuoltolaissa. Koska lait tullevat eri aikaan voimaan, tilanteeseen tulisi kiinnittää huomiota perusteluissa.

Ehdotetun lain 13 § (päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävät) osalta katsotaan, että sosiaali- ja terveysviranomaisten roolia päivystäjien toimintaa ohjaavina tahoina käsiteltäessä terveystoimen riskinarviota ja neuvontaa tulee vahventaa nykyisestä. Päivystäjä tulisi voida velvoittaa mm. antamaan puhelinelvytysohjeita epäilyssä elottomuustilanteessa.

Ehdotetun lain 15 §:n (yhteistyöviranomaisten ohjeistus ja valtakunnallinen yhteistyöryhmä) osalta kiinnitetään huomiota alueellisten viranomaisohjeiden huomioon ottamiseen (alueelliset vasteet). Valtakunnallisella tasolla ohjeet harmonisoidaan toimialojen kesken. Valtakunnallisen yhteistyöryhmän rinnalla voisi tuoda esille alueelliset yhteistyöryhmät.

Ehdotetun lain 18 §:n 1 momentin 6 kohta pidetään ongelmallisena (18 § hätäkeskustietojärjestelmään talletettavat tiedot). Ehdotuksen mukaan rekisteriin olisi mahdollista tallentaa terveydentilaa, sairautta, vammaisuutta, hoitotoimenpiteitä tai sosiaalihuollon toimenpiteitä koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta. Edellä mainittujen arkaluonteisten tietojen oikeellisuuden varmistaminen on erittäin tärkeää. Koska hätäkeskuksen välittämät tehtävät ovat osoitelähtöisiä eivätkä ensisijaisesti liity potilaan henkilöllisyyteen, muodostuu tallennetun tiedon sitominen ao. henkilöön ensihoitotilanteessa usein ongelmalliseksi. Henkilöllisyyden todentaminen ja henkilön asuminen tehtäväkohteessa eivät aina ole aukottomasti todennettavissa. Terveydentilaan liittyvien tietojen ajan tasalla pitäminen ja ylläpitäminen kuuluu ensisijaisesti sosiaali- ja terveystoimen hallinnonalalle. Poikkeuksen voisi muodostaa potilaan pyynnöstä tai suostumuksella tapahtuma ilmoitus esimerkiksi kotiosoitteeseen liitetynä tietona (tämä voi olla myös henkilön oman turvallisuuden kanalta tarpeellinen tieto).

Työturvallisuuden kannalta välttämättömien terveystietojen tallentaminen rekisteriin on ongelmallista. Esimerkiksi veriteitse tarttuvan taudin osoittaminen on tapahtumapaikalla mahdotonta. Kentällä toimivien viranomaisten tulisi jokaisen asiakkaan käsittelyssä aina ottaa huomioon tarttuvan taudin riski. Tieto kohteessa olevan henkilön väkivaltaisuudesta ei ole terveydentilaan liittyvä arkaluonteinen tieto, eikä sen tiedon jääminen rekisteriin ole samalla tavalla ongelmallista kuin terveystieto.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ehdotetun lain 21 §:ää (tietojen luovutus sosiaali- ja terveystoimen vastuulliselle rekisterinpitäjälle). Säännös korjaisi nykyisessä lainsäädännössä olevan puutteen.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää harkittavaksi potilasvahinkolain (585/1986) soveltamista hätäkeskustoiminnassa tapahtuvaan terveydenhuollon tehtäviin liittyvissä riskinarvioinneissa. Tämä edellyttää potilasvahinkolain muuttamista.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa selkeyttävää lakia hätäkeskustoiminnasta. Ministeriö viittaa lakiehdotuksen 16 §:ään, jossa ehdotetaan kirjattavaksi informatiivisesti viestintäverkkoja koskevat säännökset. Koska teleyrityksiä velvoittavaa viranomaisten avustamista koskevaa sääntelyä sisältyy myös sähköisen viestinnän tietosuojalakiin, ehdotetaan pykälään lisäystä tältä osin, jolloin vastaavaa täydennystä koskeva asia voidaan poistaa lakiesityksen 20 §:stä.

Ministeriön lausunto sisältää myös yleiseurooppalaisen automaattisen hätäpuhelu (eCall) -järjestelmään liittyen ehdotuksen siitä, miten hätäviestiä ja hätäpuhelukäytöstä ohjataan. Järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön uusissa autoissa vuonna 2012.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausunnossa ehdotetaan pykäläjärjestystä muutettavaksi johdonmukaisemmaksi ja samalla olisi kiinnitettävä huomiota pykälän otsikon ja sisällön vastaavuuteen. Esitysluonnoksen perustelujen jaksoon Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys sisällytetyt pohdinnat henkilöstön yhdenvertaisuudesta tulisi siirtää yleisperusteluihin tai mahdollisesti asianomaisen säännöksen perusteluihin.

Lausunnon mukaan lain nimi kertoo lain soveltamisalan. Jos soveltamisalaa koskevaa säännöstä pidetään tarpeellisenä, on se muotoiltava niin, että soveltamisala on kattava lain sisällön mukaan. Lakiehdotus koskee muutakin kuin soveltamisalasäännöksessä mainittuja tehtäviä. Hätäkeskuspalveluiden määritelmä, joka on nyt soveltamisalapykälässä, voitaisiin siirtää Hätäkeskuslaitoksen tehtäviä koskevaan säännökseen. Säännöstä Hätäkeskuslaitoksen tehtävistä tulisi selkeyttää niin, että kaikki tehtävät luetellaan pykälässä.

Hätäkeskustoimintaan sovelletaan hallintolakia, joten tätä koskeva sääntely yleisissä periaatteissa on turha. Lakiluonnoksen 13 §:n 3 momentissa ehdotetaan hallintolain soveltamiseen rajoituksia päivystäjän hoitaessa tehtäviään. Käytännössä ratkaisuihin on kysymys niin sanotusta tosiasiallisesta hallintotoiminnasta eikä hallintopäätöksistä. Mikäli asiassa on käytännössä ollut epäselvyyttä, lain tulee selvittää tilannetta. Hallintolain soveltamista hätäkeskustoimintaan ei kuitenkaan tällä perusteella ole syytä rajoittaa. Muun muassa hallintolain 8 § edellyttää viranomaisen neuvovan toimivaltansa rajoissa, mikä hätäkeskuksen osalta tarkoittaa hätäilmoituksiin liittyviä tilanteita. Neuvontavelvollisuuden laajuudesta voidaan haluttaessa säätää tässä laissa, mikä ei sinänsä vähentäne asiattomia yhteydenottoja. Mikäli hallintolain soveltamista on välttämätöntä joiltakin osin nimenomaisesti rajoittaa, on se otettava huomioon säännöksen kirjoitustavassa.

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstön poliisimiesten osalta esitetään harkittavaksi säännöstä poliisivirkkojen muuttamisesta päivystäjän viroiksi. Perusteluissa esiin tullut epäselvyys laitoksen poliisimiesten asemasta ja johtosuhteista tulisi ratkaista. Ehdotuksen mukaan olemassa olevat virat siirrettäisiin nyt uuteen laitokseen (siirtymäsäännös).

Lausunnossa kiinnitetään huomiota Manner-Suomi- termiin, joka esiintyy lainsäädännössä, mutta ei ole yleisesti käytössä. Ahvenanmaan maakunnan sulkeminen pois virka-alueesta on ilmaistava selkeämmin. Lisäksi toimialueiden merkitys on ehdotuksessa epäselvä. Lainsäädännössä toimialueella viitataan yleensä alueelliseen toimivaltaan.

Esitysluonnoksen osalta kiinnitetään huomiota sääntelyyn, joka koskee hätäkeskuksen perustamista, lakkauttamista tai sijaintia sekä muita yksiköitä, joiden asemaa järjestettäisiin työjärjestyksellä. Perusteluissa ei ole kiinnitetty huomiota alueellistamislain tavoitteisiin tehdä päätös kansanvaltaisella poliittisella tasolla valtakunnallisten yksiköiden ollessa kysymyksessä. Perustuslain 119 §:n 2 momentin perusteella valtionhallinnon yksiköistä säädetään asetuksella. Valtionhallinnon yksiköitä koskevia ratkaisuja voidaan tehdä myös hallintopäätöksin, jos asia luonteensa puolesta soveltuu siihen, eikä yksinomaan lailla tai asetuksella. Toimivaltaa tulisi harkita sen mukaan onko kysymyksessä viraston sisäinen alayksikkö vai perustuslaissa ja alueellistamislaisissa tarkoitettu yksikkö.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota vastuun siirtymistä (12 §) koskevaan ehdotukseen. Hätäkeskuslaitos ei vastaa muiden viranomaisten tehtävien hoitamisesta, joten on epäselvää, mitä vastuun siirtymisellä tarkoitetaan.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Lakiluonnoksen mukaan yhteistyöviranomaisten ohjeet ja suunnitelmat käsitellään ja sovitetaan yhteen Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä. Lausunnon mukaan yhteistyöryhmän käsittelyssä olleet ohjeet olisi perusteltua katsoa Hätäkeskuslaitoksen sisäisiksi ohjeiksi. Luontevaa olisi, että Hätäkeskuslaitos antaisi henkilökunnalleen toimintaohjeet, joiden antaminen kuuluu normaaliin työnjohtovaltaan. Toisten viranomaisten antamien ohjeiden merkitys jää epäselväksi.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös rekistereitä koskevaan sääntelyyn, missä on sekä kannatettavia ehdotuksia että tarkennettavia kohtia säännös- ja perustelutasolla. Kansainvälisiä sopimuksia koskeva kohta olisi arvioitava kesäkuussa 2009 julkaistun Valtiosopimusoppaan pohjalta.

Puolustusministeriö

Puolustusministeriön lausunnossa on otettu huomioon pääesikunnan ja Turvallisuus- ja puolustusasiain komitean sihteeristön näkemykset.

Lausunnossa todetaan yleisenä havaintona, että lakiesityksessä on hätäkeskustoiminnasta otettu huomioon yhteiskunnan muuttuneet tarpeet siirtymällä maantieteellisestä hätäkeskusaluemallista kohti kattavaa valtakunnallista järjestelmää. Lausunnossa kiinnitetään huomiota kuitenkin siihen, että lakiesitykseen ei sisälly voimassa olevan hätäkeskuslain 6 §:n säännöstä vastaavaa sääntelyä hätäkeskustoiminnan turvaamisesta poikkeusoloissa (6 §: Hätäkeskusten toiminta on järjestettävä ja kesukset on sijoitettava siten, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa). Asiaa ei tulisi jättää valmiuslain (1080/1991) ja Eduskunnan käsiteltävänä olevan valmislakiesitykseen (HE 3/2008) sisältyvän varautumisvelvoitteen varaan. Lausunnossa ehdotetaan esimerkiksi seuraavaa sääntelyä ”*hätäkeskusten toiminta on järjestettävä ja kesukset sijoitettava siten, että niiden toiminta on mahdollista eri turvallisuustilanteissa*”. Turvallisuustilanteilla tarkoitetaan normaalioloja, häiriötilanteita ja poikkeusoloja.

Lausunnossa esitetään lakiesityksen 12 §:ään liittyen harkittavaksi lisäys myös viranomaistiedottamisen vastuun siirtymisestä vastaanottavalle viranomaiselle. Rekistereihin liittyen todetaan lokirekisteriä koskeva sääntely hyväksi uudistukseksi.

Hätäkeskuslaitoksen virka-alueen (Manner-Suomi) osalta esitetään määrittelyä tarkennettavaksi. Myös ilmatilan vastuuviranomaiset tulisi määrittellä vähintään perusteluissa. Hälytysohjeiden osalta esitetään, että puolustusvoimien hallinnoimat alueet tulisi huomioida erityiskohteita, jolloin hätäkeskus kykenisi tarvittaessa hälyttämään lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman puolustusvoimien yksikön.

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö pitää valittua Hätäkeskuslaitoksen kehittämissuuntaa kannatettavana. Ministeriö haluaa kuitenkin painottaa joitakin asioita erityisesti IT:n näkökulmasta.

Lausunnon mukaan muodosteilla oleva Hätäkeskuslaitoksen toimintamalli ja toiminnan organisointi mahdollistavat IT:n tehokkaan, turvallisen, taloudellisen ja koordinoitun hoitamisen. Esitysluonnoksen mukaisten toimintojen kehittämisen ja toimeenpanon kannalta IT:n ja sähköisten palveluiden kehittäminen sekä tietoturvallisuuden ja ICT-varautumisen varmistaminen ovat välttämättömiä perusedellytyksiä. Rekisterien tietojen kuvaus, käsittely ja suojaus on hyvin määritelty. Tärkeää on, että myös tuleville aluehallintovirastoille on annettu oikeus saada tehtäviinsä liittyviä tietoja. Esitysluonnoksen taloudellisten vaikutusten arviointia olisi syytä tarkentaa. Tietojärjestelmissä on menossa kokonaisuudistus, jonka laaja-alaisuuden vaikutus käytössä oleviin järjestelmiin on vähällä huomiolla. Taloudellisissa vaikutuksissa on todettava erikseen tietojärjestelmien kehittämisestä aiheutuvat menot, niiden suunniteltu ajoittuminen sekä suhde jo myönnettyyn rahoitukseen. ICT-varautumisen ja tietoturvallisuuden tarkastelua voitaisiin lisätä perusteluihin, mutta varsinaisia säännösten valmistelutarpeita ei ole. Myös sähköisen asioinnin kehittämisen kuvaus perusteluissa on asiamukaista.

Lausunnon liitteenä on ministeriön henkilöstöosaston mm. Hätäkeskuslaitoksen johtamisjärjestelmää ja henkilöstöä koskeva kannanotto. Esityksessä ehdotetut parannukset liittyen tulosoikeuteen sekä tulosvastuun ja toimivallan nykyistä parempaan kohtaamiseen uudistetun johtamisrakenteen kautta ovat tärkeitä uudistuksia toiminnan tuloksellisuuden varmistamiseksi. Henkilöstövoimavarojen tehokkaan ja joustavan käyttämisen kannalta on johtamisjärjestelmien ja aluejaon poistumisen ohella tärkeää, että henkilöstö työskentelee koulutustaan ja ammattitaitoaan vastaavissa tehtävissä. Tärkeitä ovat myös yhdenmukaiset tutkintovaatimukset ja palvelussuhteen ehtojen tasapuolinen määräytyminen. Hätäkeskuslaitoksen pysyvän henkilöstön rekrytoimista poliisin palveluksessa olevien tai poliisikoulutuksen saaneiden piiristä ei voida pitää perusteltuna ratkaisuna edes nykyistä huomattavasti vähäisemmässä mittakaavassa. Poliisin henkilöstön rekrytoiminen päivystystehtäviin on rajauduttava poikkeustilanteisiin. Esitys on henkilöstön virkarakenteen

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

ja kelpoisuusehtojen sekä mm. eroamisikien selkeyttämiseksi kannatettava. Lausunnon perusteella henkilöstön asemaa koskevaa siirtymäsäännöstä on tarkasteltava uudelleen riippuen siitä, onko kysymyksessä uuden Hätäkeskuslaitoksen perustaminen. Perusteluihin on tarvittaessa kirjattava yhdenmukaisesti muissa organisaatiomuutoslaeissa vakiintuneesti esille tulleita asioita. Lakiluonnoksen 11 §:n mukainen määräaikainen virantoimituksesta erottamista koskeva säännös tulee poistaa, koska kurinpitäjärjestelmää ei tule laajentaa nykyisestä yksittäisten lakien kautta. Järjestelmä tulee ottaa valtion virkamieslakiin, mikäli se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Erityiset kurinpitörangaistukset saattavat olla puolustettavia tietyillä hallinnonaloilla (PV, Rajavartiolaitos, poliisi)

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitos on pyytänyt asiassa lausunnon hätäkeskuksilta sekä toiminnan ja tietojärjestelmän kehittämisen hankeryhmältä.

Toiminnan vakiinnuttua ja siirryttyä kehittämisvaiheeseen lain uudistaminen on tarpeellista. Lisäksi käytännön toiminta on tuonut esiin nykyisen lain tulkinvaraisuuden. Sisäasiainministeriö on linjannut Hätäkeskuslaitosta koskevat strategiset suuntaviivat. Lakiluonnoksen mukainen Hätäkeskuslaitoksen organisointi yhdenmukaistaa hätäkeskusten toimintatavat valtakunnalliseksi. Kuitenkin myös operatiivista toimintaa ohjaavien viranomaisten on kyettävä valtakunnalliseen ohjeistukseen. Ohjeistuksen antoa on siirretty valtakunnalliselle tasolle. Paikalliset vasteet määriteltäisiin alueellisella tasolla. Alueellinen yhteistyö on tarpeen ja olisi harkittava yhteistyön sisällyttämistä lakiin tai laitoksen työjärjestykseen. Toimialueiden funktio ohjauksessa tulisi ilmaista tältä osin selkeämmin.

Lain voimaantulon ajankohtaa esitetään porrastettavaksi tietojärjestelmän uudistamiseen liittyvissä kohdissa.

Lausunnon mukaan toiminnan ohjaus, Hätäkeskuslaitoksen tehtävät ja organisaatio kokonaisuudessaan sekä päivystäjän pätevyys tulee olla lain tasolla säädelty. Lakiluonnos ei määritä Hätäkeskuslaitoksen sisäistä johtamista, vaan delegoi sen sääntelyn työjärjestykselle. Edelleen kiinnitetään huomiota siihen, että lakisääteisten palvelujen määrittelyä tulisi täsmentää. Monissa kohdin asetuksenantovaltuus tulisi kirjoittaa velvoittavaan muotoon.

Lausunto kiinnittää huomiota myös hätäkeskuspäivystäjän koulutusvastuuseen, johon esitysluonnoksessa ei ole otettu kantaa. Näkemyksenä esitetään, että lähtökohtaisesti Hätäkeskuslaitos on koulutuksen osalta vastuullinen toimija, joka voi ostaa koulutuspalvelut ulkopuoliselta toimijalta.

Lausunnon esitetyt pykäläkohtaiset kommentit liittyvät terminologisiin ym. tarkentamisiin tai täydennyksiin. Muun muassa termit hätätilanne, hätäilmoitus, hälyttää, välittää sekä välittömiä viranomaisten toimenpiteitä edellyttävä ilmoitus tulee määritellä käsitteinä. Lain soveltamisalassa ei ole mainittu rajavartiolaitosta eikä meripelastustoimintaa. Hätäkeskuspalvelujen määrittely on aikaisempaa onnistuneempi. Huomiota kiinnitetään toiminnan yleisten periaatteiden sääntelyyn sekä perusteluissa esitettyyn periaatteeseen, että puheluihin vastataan saapumisjärjestyksessä. Poikkeuksellisissa tilanteissa vastaamisjärjestystä pitäisi voida hallita hätäkeskuksista käsin. Hätäkeskuslaitoksen ohjauksesta esitetään, että toiminnallisen ohjauksen yleiset menettelytavat tulisi tuoda lain tasolle sen lisäksi, että nyt on perusteluissa kuvattu ohjausta ja ehdotettu säädettäväksi asetuksella menettelytavoista. Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin kuuluvista tukipalveluista tulee säätää asetuksella eikä vain mahdollistaa niistä säätämistä.

Hätäkeskuslaitoksen organisaatiota koskeva säännösehdotusta pidetään yleisperiaatteiltaan hyvänä. Toimialueisiin liittyvää sääntelyä tehtävien osalta tulisi tarkentaa.

Säännösehdotusta vastuun siirtymisestä viranomaisten välillä ja hälyttämisestä (12 §) pidetään asianmukaisena. Asetuksella säädettäisiin hälyttämiseen käytettävistä järjestelmistä, mitä voidaan pitää asianmukaisena lisäyksenä. Tämä myös selkeyttäisi vastuusuhteita ja kustannusten kohdentumista. Myös oikeus rajoittaa vastaanotetun ilmoituksen käsittelyä on parannus asiattomien puheluiden vähentämiseksi.

Yhteistyöviranomaisten ohjeistuksen ja valtakunnallisen yhteistyöryhmän osalta todetaan, että sääntelyn periaate on hyvä. Käytännössä myös alueellisia yhteistyöryhmiä tarvitaan operatiivisella tasolla, mikä voitaisiin määrittää lain tasolla. Lausunnon kiinnitetään huomiota myös rekistereitä koskevaan sääntelyyn ja esitetään joitakin yksityiskohtaisia täydennyksiä (tiedot). Parannusta nykytilanteeseen tuo viranomaisten velvollisuus tallettaa tietonsa itse hätäkeskustietojärjestelmään.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Ilmailuhallinto

Ehdotetulla lailla ei ole käytännön vaikutuksia Ilmailuhallinnon tehtäviin, joten Ilmailuhallinnolla ei ole huomautettavaa esitysluonnoksesta.

Suomen Ympäristökeskus

Esitysluonnoksesta ei ole huomautettavaa.

Säteilyturvakeskus

Lausunnossa ehdotetaan, että lakiehdotuksen yleisperusteluissa kuvattaisiin lyhyesti hätäkeskusten nykyistä roolia Säteilyturvakeskuksen toimialan havaintoja ja tapahtumia koskevien kiireellisten viestien välittämisessä. Varsinaiseen ehdotukseen Säteilyturvakeskuksella ei ole toimialansa osalta huomautettavaa.

Tiehallinto

Tiehallinnon liikennekeskukset vastaavat liikenteen viranomaistiedotuksesta ja häiriönhallinnasta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Hätäkeskuksilla on suuri merkitys toiminnassa.

Lakiluonnoksessa nykyisenkaltainen yhteistyö on kirjattu ainoastaan mahdolliseksi toiminnaksi. Tiehallinnon toiminnan kannalta on tärkeää, että tällaiset muiden viranomaisten toimintaa ja yleistä turvallisuutta (liikenneturvallisuus) tukevat tehtävät kuuluvat selkeästi Hätäkeskuslaitoksen tuottamiin palveluihin.

Tietosuojavaltuutettu

Lausunnossa viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoihin ja hallintovaliokunnan linjauksiin, joissa on todettu, että tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö ja niiden sallitut käyttötarkoitukset ml. tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaika rekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Lakiesityksen sisällön osalta todetaan, että ehdotuksen 18, 23 ja 24 §:ien osalta ei ole huomauttamista (tietosisältö). Lausunnossa ehdotetaan rekisteröinnin tavoitetta ja joiltakin osin tiedonsaantioikeutta rekisteristä koskevaa sääntelyä täsmennettäväksi lausunnossa yksilöidyiltä osin. Rekisterinpitäjää koskevassa 21 §:ssä on säädetty rekisterinpitäjälle huonompi asema kuin rekisteristä tietoja saavalle taholle, mikä menettely ei ole aiheellista. Luovutettavien tietojen käyttöä koskevilta osin ehdotetaan perusteluita täydennettäväksi.

Lakiehdotuksen perusteluissa olisi hyvä tuoda esille myös, miten hätäkeskustietojärjestelmän tietojen tarpeellisuus todetaan ja onko se resurssien puitteissa mahdollista. Esityksen jatkovalmistelua kannatetaan.

Viestintävirasto

Liikenne- ja viestintäministeriössä on laadittu ehdotus, joka koskee sähköisen viestinnän tietosuojalain 35 a §:ssä säädettyjen kohdennettujen viranomaistiedotteiden välittämistä matkaviestinverkossa. Tiedotteita tultaneen lähettämään myös ulkomailla sijaitseville suomalaisten matkaviestinliittymien käyttäjille. Vastuuviranomaisen tulisi olla tällöin selvillä. Mikäli asia ei kuulu nyt Hätäkeskuslaitokselle, Viestintävirasto ehdottaa harkittavaksi, että se laissa säädettäisiin Hätäkeskuslaitoksen tehtäväksi.

Lääninhallitukset**Etelä-Suomen lääninhallitus**

Lääninhallitus esittää lausuntonaan pelastusosaston, sosiaali- ja terveysosaston sekä poliisiosaston lausunnoista ilmenevän.

Pelastusosasto on esittänyt yksittäisiin säännöksiin tai perusteluihin liittyviä näkemyksiä. Osasto muun muassa esittää tehtävien osalta lakiesityksen perusteluista mainitun, tukitehtäviin luettavan hoitolaitosten tiedottamisen tukemisen poistettavaksi. Lakiesityksen perusteluihin esitetään lisättäväksi maininta 116 115-palvelunumerosta. Hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen valtakunnallinen toimialakohtainen ja yhdenmukainen ohjeistus katsotaan keskeiseksi seikaksi muodostettaessa yhteneviä toimintalinjoja.

Sosiaali- ja terveysosasto katsoo, että lain uudistaminen on tarpeen. Osaston lausunnon mukaan avuntarvitsija tulisi määritellä potilaaksi jo hätäkeskustasolla eikä vasta sen jälkeen, kun ensihoidon yksikkö on potilaan

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

luona. Asia tulisi kytkeä potilasvahinkolakiin, mikä parantaisi potilaan, omaisten ja päivystäjän asemaa terveystoimen riskinarviointiin liittyvässä tehtävässä. Edelleen hoitoketju tulisi terveydenhuollon valvovien viranomaisten valvontaan. Sosiaali- ja terveysministeriölle on esitetty, että hätäkeskuslaissa tulisi määritellä tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöiden status Hätäkeskuslaitoksessa, niin että heihin sovelletaan terveydenhuollon ammatinharjoittajista annetun lain mukaista viranomaisohjausta ja valvontaa. Lausunnon mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asemaa tulee vahvistaa Hätäkeskuslaitoksen johtamisessa eikä kaventaa kuten on esitetty. Tehtävien osalta osasto pitää tärkeänä sitä, että Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin kuuluisi hoitolaitosten tiedottamisen tukeminen kuten lakiesityksen perusteluissa on todettu. Esitys myös edistää sosiaali- ja terveystoimen tiedonsaantioikeutta. Lakiesityksessä tulee käsitellä terveydenhuollon osuutta enemmän.

Poliisiosasto katsoo toiminnan yleisten periaatteiden osalta, että hätäkeskusten palvelukyvyyn tulee säilyä mahdollisimman hyvällä tasolla myös poikkeuksellisissa tilanteissa ja ruuhka-aikoina sekä esittää keinoja tämän toteuttamiseksi. Keinot tulisi todeta yleisissä perusteluissa. Lausunnossa ilmaistaan tyytyväisyys siitä, että työturvallisuustietojen välittäminen luetaan hätäkeskusten ydintoimintaan. Päivystäjien tehtäviä koskevan säännöksen osalta kiinnitetään huomiota poliisin oma-aloitteisiin tehtäviin liittyviin tukipalveluihin. Lausunnossa todetaan, että hätäkeskuksille kaavailtu valtakunnallinen toimintamalli vaikuttaa haasteelliselta. Toiminnassa tulee huomioida alueelliset tarpeet. Hätäkeskuspäivystäjien yhtenevät virkarakennemuutokset vakiinnuttavat toimintaa. Poliisitoimen näkökulmasta on kuitenkin pelättävissä, että poliisin tehtäviin liittyvä erityisosaaminen tulee loppumaan.

Itä-Suomen lääninhallitus

Lausunnon mukaan hätäkeskusten toimintaympäristö on Itä-Suomessa saatu asianmukaiseksi huomioon ottaen pelastuslaitosten, poliisin, sosiaali- ja terveystoimen toiminta-alueet sekä tuleva aluehallintoviraston alue. Hätäkeskustoiminnan kehittämisessä tulee painottaa sisällöllistä puolta ja keskittyä ydintehtäviin eli kokonaisvaltaisesti yhdenmukaistaa hätäkeskusten menettelytapoja ja toimintaa sekä kehittää yhteisiä tietojärjestelmiä. Toiminnan sopeuttamista väheneviin resursseihin voidaan edesauttaa mm. verkottumalla, päällekkäisyyksiä purkamalla ja tukipalvelutehtäviä uudelleen järjestelmällä. Lakiluonnoksessa esitettyjä suuntaviivoja voidaan pitää oikeansuuntaisina ja kannatettavina.

Oulun lääninhallitus

Lääninhallitus katsoo esitysluonnoksessa puuttuvan niihin puutteisiin ja ongelmiin, jotka ovat näkyneet hätäkeskusten toiminnassa. Lain soveltamisalan kannalta lääninhallitus viittaa erityisesti sosiaali- ja terveysosaston, poliisiosaston ja pelastusosaston kannanottoihin. Kaikki osastot ovat kiinnittäneet huomiota paikallistuntemuksen tärkeyteen. Sosiaali- ja terveysosasto on tähdentänyt sitä, että ei-kiireelliset ilmoitukset olisi saatava muualle kuin hätäkeskuksiin. Lääninhallitus liittää osaksi omaa lausuntoaan hyvin perustellut sosiaali- ja terveysosaston sekä poliisin lääninjohdon lausunnot. Lääninhallitus ilmoittaa lausunnossaan lisäksi, että se ei yhdy kaikilta osin lääninhallituksen pelastusosaston kannanottoihin. Pelastusosasto katsoo, että esitys on laadittu liikaa poliisitoiminnallisesta näkökulmasta. Lakiehdotus on lääninhallituksen mukaan toteutettavissa.

Lapin lääninhallitus

Lausunnossa painotetaan, että Hätäkeskuslaitoksen osallistuminen varautumiseen ja väestönsuojeluun on määriteltävä tarkemmin, ja että laitoksen velvollisuudet viranomaisten viestikeskuksena, erityisesti väestönsuojelussa, on kuvattava selvästi.

Oppilaitokset**Pelastusopisto**

Lausunnossa esitetään yksilöivistä henkilötiedoista vapaiden hätäpuhelutallenteiden käytön mahdollistamista koulutuksessa. Pelastusopiston tehtävänä on pelastusopistosta annetun lain perusteella antaa hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta ja täydennyskoulutusta.

Poliisiammattikorkeakoulu

Lausunnossa esitetään, että lakiehdotuksen 18 §:ssä tarkoitettuja tietoja voitaisiin käyttää hätäkeskustoiminnan ammatillisessa koulutuksessa. Autenttisten hätäpuhelutallenteiden käytöllä on suuri merkitys ammatillisten

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

valmiuksien luomisessa. Tällä hetkellä Hätäkeskuslaitoksen erillisellä päätöksellä on mahdollistettu hätäpuhelutallenteiden käyttäminen opetuksessa.

Pelastustoimen alueet**Etelä-Karjalan pelastuslaitos**

Toiminnan kehittämisen ensisijaisena tavoitteena tulee olla palveluiden laadun turvaaminen ja toimintavarmuuden kehittäminen. Hätäkeskuksen tulee jatkossakin tuottaa yhteistoimintaviranomaisille tarvittavat tukipalvelut. Vapaaehtoispalokuntien hälytyksissä käytetään hyväksi gsm-verkkoa, ja tätä palvelua tulee kehittää jatkossa. Hätäkeskuslaitokselle kuuluvat hälyttämisestä aiheutuvat kustannukset. Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös hätäpuhelun käsittelyn toimintamalliin Hätäkeskuslaitoksen sisällä ja alueellisiin tarpeisiin. Viranomaisten tiedonsaantioikeuksista on huolehdittava. Muun muassa palonsyöntutkintaa varten tarvitaan tietoja.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos

Lausunnossa todetaan, että nykyinen järjestelmä on kehittynyt perustehtävänsä osalta kansalaisen näkökulmasta melko hyvin toimivaksi. Ongelmat ovat olleen Hätäkeskuslaitoksen sisäisiä organisaatio- ja henkilöongelmia. Lakiehdotus tähtää niin suureen muutokseen, että kokemuksen perusteella on ennustettavissa palveluiden saatavuuden ja laadun heikentyminen. Ehdotuksen nojalla valtion kustannuksia olisi helpompaa karsia kuin aikaisemmin. Kentätasolla operatiivisessa toiminnassa viranomaiset etäännyvät toisistaan.

Lausunnon mukaan Hätäkeskuslaitoksen hallintorakenne on aiheuttanut ongelmia keskushallinnon ja alueellisten keskusten välillä. Hallinto-organisaation saattaminen toimivaksi on tärkeä tehtävä. Hätäkeskuslaitokseen on perustettava valtakunnallinen ohjausryhmä, jossa ovat edustettuina palveluja käyttävät viranomaiset. Tätä kautta saataisiin poikkihallinnollinen näkemys hätäkeskustoiminnan tulostavoitteista. Lausunnossa esitetään näkemyksiä myös hätäkeskustason viranomaisyhteistyön organisoinnista, hätäkeskusten lukumäärästä ja alueiden väestöpohjasta. Edelleen näkemyksiä esitetään tukitoiminnoista, Hätäkeskuslaitoksen toimintamallista hälytystehtävien hoitamisessa, henkilöstön asemasta ja pätevyysvaatimuksista.

Etelä-Savon pelastuslaitos

Lausunnossa kiinnitetään huomiota vastuun siirtymistä ja hälyttämistä sekä yhteistyöviranomaisten ohjeistusta koskeviin säännöksiin. Hätäkeskuksen tehtäviin tulee kuulua hälyttäminen ja vastuu hätäilmoituksen perille menosta. Edelleen tehtäviin tulee kuulua erilaisten tukitehtävien hoitaminen tilanteen sitä vaatiessa. Hätäkeskus ei voi vetäytyä tehtävästä hälytyksen annettuaan. Hälytystoiminnasta aiheutuvien kustannusten tulee kohdistua hätäkeskukselle.

Edelleen todetaan valtakunnallisesti yhtenevien toimintamallien olevan tavoittelemisen arvoisia. Paikallisten ja alueellisten erojen käsittelyyn on oltava kuitenkin yhteistyömekanismi. Valtakunnallisten ohjeiden luominen voisi tapahtua toimialakohtaisessa yhteistyöryhmässä.

Lausunnossa ei hyväksytä lakiluonnosta siltä osin kuin ehdotetaan Hätäkeskuslaitokselle toimitettavien tietojen tallettamisen kuuluvan jatkossa yhteistyöviranomaiselle. Mikäli tietojen tallettaminen siirtyy yhteistyöviranomaiselle, niin hätäkeskusten tulisi huolehtia tarvittavasta resursoinnista. Hälytystietojen päivittäminen voi kuulua luontevasti kunkin viranomaisen vastuulle. Järjestelyistä tulisi kuitenkin hätäkeskuksen huolehtia.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos

Lausunnon mukaan juuri päättynyt edellinen uudistus heikensi hätäkeskuksen palvelukykyä Helsingin alueella merkittävästi ja nyt esitetyt uudistukset ennustavat niiden edelleen heikentymistä. Erityisen ongelmallisena pidetään alueellisten keskusten muuttamista valtakunnalliseksi sekä niiden verkottamista yhteen normaalissa päivittäistoiminnassa. Suomen alueet ovat erilaisia ja siksi ne edellyttävät erilaisia toimintamalleja sekä aluetta palvelevalta keskukselta että kenttäviranomaisilta. Muutoksen edellyttämä kentällä toimivien viranomaisten toimintatapojen kansallinen yhtenäistäminen ei ole mahdollista palveluita heikentämättä. Toiminnan kehittämisessä pääkaupunki ei ole saanut riittävää huomiota.

Lausunnossa esitetään, että Hätäkeskuslaitoksen tulosohtaukseen tulee liittää tulossopimus alueen sektoriviranomaisten kanssa. Sopimuksessa olisi määrätty sanktio Hätäkeskuslaitokselle ohjausrajojen

ylittyessä. Menettelyllä ehkäistään laatuongelmia palvelutuotannossa. Hätäkeskuslaitoksen hallinnon selkeyttämisen lisäksi on vahvistettava palveluita käyttävien alueen viranomaisten asemaa.

Lausunnon mukaan verkottaminen ja alueellisen toiminnan muuttaminen valtakunnalliseksi lisää hätäkeskustoiminnan haavoittuvuutta ja heikentää palvelun laatua. Teknologian mahdollistamaa verkottamista tulee hyödyntää vain häiriö- ja poikkeustilanteiden hallinnassa.

Lisäksi lausunnossa kiinnitetään huomiota hätäkeskusten tehtäviin ja henkilöstöön. Näkemyksiä esitetään tehtäviin pätevöittävän koulutuksen sisällöstä ja laitoksen sisäisestä johtamisesta. Laitoksen johtajalta tulee edellyttää muun ohella toiminnan substanssin hallintaa, joka perustuu päivystäjän tai pelastus-, poliisi- tai sosiaali- tai terveystoimen tutkintoon. Edelleen esitetään, että hätäkeskuksen ohjauksen tasapainottaminen sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä on tarpeellista valtakunnallisella tasolla. Lisäksi tulee vahvistaa alueellisten viranomaisten ohjaava roolia alueen hätäkeskuksen ja Hätäkeskuslaitoksen toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa, ohjauksessa ja kehittämisessä. Paikallisella tulossopimusjärjestelmällä tarkennettaisiin valtakunnallisia tarpeita paikallisten tarpeiden osalta.

Organisaation kehittämisen lisäksi tulee lainsäädännössä vahvemmin tunnistaa hätäkeskuksen kuuluminen palveltavana olevan toimialan lainsäädännön sekä tehtävän tapahtumapaikalla olevan toimivaltaisen viranomaisen ohjauksen alaisuuteen. Alueelliselle hätäkeskukselle tulee säätää velvollisuus palvelutason määrittelyyn siten kuin alueellinen pelastuslaitos tekee pelastuslain perusteella. Edelleen Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksen osalta lausutaan, että työjärjestys tulee määrätä alueellisesti ja toimialakohtaisesti valmisteltavaksi sekä ministeriöiden päätettäväksi. Lausunnossa esitetään lisäksi Helsingin hätäkeskukselle erityisasemaa ja -tehtäviä. Lakiluonnoksen eräitä säännöksiä, kuten vastuun siirtymistä hälyttämisessä, esitetään tarkennettavaksi. Edelleen esitetään päivystäjän toimivaltaa rajattavaksi ensisijaisesti omalle hälytysalueelle. Häiriötilanteissa toimivalta olisi koko virka-alueella.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos

Lausunnossa todetaan, että laki toteutuessaan parantaa hätäkeskusten toimintaa, mutta saattaa samalla heikentää paikallista viranomaisyhteistyötä ja kasvattaa pelastustoimen kustannuksia ja vastuuta hälyttämiseen liittyvissä asioissa. Hätäkeskusten toimintaa parantavat laitoksen hallinnon keventäminen, sisäisten johtosuhteiden selkiyttäminen ja hätäkeskusten mahdollisuus varmistaa toistensa toimintaa. Tietojärjestelmän mukanaan tuomat uudistukset mahdollistavat mm. päivystäjien kielitaidon hyödyntämisen valtakunnallisella tasolla. Hyvänä uudistuksena pidetään yhtenäistä operatiivista ohjausta, koska tänä päivänä jokainen hätäkeskus toimii itsenäisesti ja omien toimintatapojensa mukaisesti. Myös eri viranomaissektoreiden toimintatavat tulee saada tulevaisuudessa yhdenmukaisiksi.

Lausunnossa todetaan myös, että viranomaisyhteistyö on vaarassa heikentyä, jos alueelliset yhteistyöviranomaiset antavat toimialoillaan valtakunnallisten, yhteisesti sovittujen linjausten mukaisesti yhteen sovitut ohjeet Hätäkeskuslaitokselle eikä enää hätäkeskukselle. Paikalliset olosuhteet voivat edellyttää läheistä yhteistyötä alueen keskuksen kanssa. Edelleen pelastustoimen kustannukset ovat vaarassa nousta, jos pelastuslaitokset veloitetaan järjestelyihin ja hankintoihin, jotka liittyvät hätäkeskusten toiminnan parantamiseen. Hälyttämiseen liittyen lausunnossa todetaan, että viranomaisradioverkko on lähes yhtä haavoittuva kuin operaattoreiden gsm-verkko. Perusteltua on, että hälyttäminen tapahtuu molempien verkkojen päätelaitteiden avulla. Hätäkeskuslaitoksen tulee vastata hälyttämiseen liittyvistä kustannuksista yhteisesti eri viranomaisten laatimien ja hyväksymien pelisääntöjen mukaan.

Vastuuviranomaisten etäkäyttömahdollisuus hätäkeskustietojärjestelmään on hyvä uudistus, mutta se ei saa aiheuttaa lisäkustannuksia pelastustoimelle. Parannuksena pidetään myös tehtävään osallistuvien tahojen tietojen saannin helpottumista niin sanotun kohteen varotiedon osalta.

Jokilaaksojen pelastuslaitos

Lausunnon mukaan toiminnan toiminnalliset ongelmat ja eri tahojen yhteistyöongelmat tulisi ratkaista ennen lainsäädännön uudistamista. Lausunnossa kiinnitetään huomiota lain soveltamisalaan, toiminnan yleisiin periaatteisiin ja laitoksen tehtäviin (Hätäkeskuslaitoksen ja hätäkeskusten tehtävät tulisi erottaa selkeämmin toisistaan). Esityksen nojalla on hieman epäselvää, kuuluuko tulevaisuudessa hätäkeskusten tehtäviin toimintaa johtavan viranomaisen määräyksestä lisäavun hälyttäminen. Huomiota kiinnitetään vastuun siirtymistä ja hälyttämistä koskevaan sääntelyyn. Yhteistyöviranomaisten ohjeistukseen liittyen katsotaan, että valtakunnallisella tasolla voidaan yhteen sovittaa vain yleisellä tasolla olevaa ohjeistusta. Säädösten tulee mahdollistaa myös alueelliset yhteistyöryhmät. Huomioita esitetään myös rekistereitä koskevasta sääntelystä.

Painopisteen tulisi säädöksissä olla kiireellisissä tehtävissä. Eri viranomaisille kiireettömässä tehtävissä tuotettavissa tukipalveluissa tulisi olla erillinen harkinta tai järjestelmä, jota käyttäen kukin viranomainen huolehtii omista kiireettömien tehtävien edellyttämistä tukipalveluista. Tällä turvataan hätäkeskuksen resurssien käyttö ydintehtäviin.

Keski-Suomen pelastuslaitos

Lausunnossa esitetään kriittisiä näkemyksiä lakiesitykseen sekä hätäkeskustoiminnan toiminnalliseen ja tekniseen kehittämishankkeeseen liittyen. Erityisen ongelmallisena pidetään alueellisten hätäkeskusten muuttamista valtakunnalliseksi ja niiden verkottamista yhteen normaalissa päivittäistoiminnassa. Alueet ovat erilaisia, mikä edellyttää alueen hätäkeskukselta sekä kentän viranomaisilta erilaisia toimintamalleja. Muutoksen edellyttämä kentän viranomaisten toimintatapojen kansallinen yhtenäistäminen ei ole mahdollista palveluita ja turvallisuutta heikentämättä. Kehittämisen lähtökohdaksi tulee ottaa hätäkeskuksen ja sen palvelemien viranomaisten yhteisten asiakkaiden tarpeet.

Hätäkeskuksen nykyorganisaatio on eriytynyt alueen viranomaisten toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta. Hätäkeskuslaitoksen hallintoa selkeytettäessä tulee myös vahvistaa hätäkeskuksen palveluita käytävien alueen viranomaisten asemaa toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja ohjauksessa. Lausunnossa esitetään alueellista tulosohejausta ja hätäkeskuskohtaista tulossopimusta. Sopimuksessa tulisi määritellä sanktio Hätäkeskuslaitokselle tietyissä tapauksissa. Lausunnossa todetaan myös, että hätäkeskusten alueellinen vastuu ja toiminnan räätälöinti valtakunnallisten linjauksen mukaan on välttämätöntä. Alueellisuus tulee säilyttää ja teknologian mahdollistamaa verkottamista olisi hyödynnettävä vain häiriö- ja poikkeustilojen hallinnassa.

Ohjauksen tasapainottaminen sisäasiainministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön välillä on tarpeellista valtakunnallisella tasolla. Ministeriöiden tulisi päättää Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksestä. Lisäksi on vahvistettava alueellisten viranomaisten ohjaavaa roolia.

Lausunnossa todetaan, että hälytystehtävän vastuun siirtymisen ja hälyttämisen osalta on huomioitava, että tehtävät ovat toimivaltaisen viranomaisen johtovuuteen alla myös silloin, kun tehtävä on hätäkeskuksen käsiteltävänä. Hätäkeskus huolehtii tehtävän seurannasta ja operatiivisen toiminnan tukemisesta. Hätäkeskuslaitoksen tulee vastata hälyttämiseen käytettävän järjestelmän luotettavuudesta ja kustannuksista. Päivystäjällä tulisi olla toimivalta hoitaa tehtäviään ensisijaisesti omalla alueellaan ja Hätäkeskuslaitoksen virka-alueella vain häiriötilanteissa.

Lausunnossa esitetään näkemyksiä myös Hätäkeskuslaitoksen tehtävien, sisäisen toimintamallin ja johtamisen osalta. Edelleen näkemyksiä esitetään henkilöstövoimavarojen mitoituksen ja koulutuksen sekä pätevyysvaatimusten osalta. Muun muassa poliisin perustutkinnon antama pätevyys päivystäjän tehtäviin tulee poistaa. Aikaisemmat tutkimukset ja kokemukset voitaisiin huomioida mm. oppilasvalinnassa.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Lausunnon mukaan on erinomaista, että mahdollistetaan Hätäkeskuslaitoksen rakenteellisten uudistusten toteuttaminen ja hätäkeskusten verkottuneen toimintamallin käyttöönotto. Uudistusta toteutettaessa tulee kiinnittää huomiota vaikutuksiin. Lausunnossa esitetään myös, että olisi syytä harkita numeron 112 käyttöönottoa myös meripelastuksen hätänumeroksi. Lakiluonnoksen perustelujen osalta kiinnitetään huomiota lausumaan kiireettömistä hoitolaitossiirroista. Siirtojen välittämisen katsotaan kuuluvan hätäkeskuksen tehtäväksi, jos kiireettömään hoitolaitossiirtoon käytettävää ambulanssia käytetään myös kiireelliseen sairaankuljetukseen tai ensihoitoon.

Hätäkeskuslaitoksen johtajan kelpoisuusvaatimukseen ehdotetaan lisättäväksi valtionhallinnon perehtyneisyyden lisäksi vaihtoehtoisesti perehtyneisyys kunnallishallintoon. Tällöin pelastustoimessa ja terveydenhuollossa työskentelevät henkilöt olisivat myös kelpoisia virkaan.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota vastuun siirtymistä ja hälyttämistä koskevan sääntelyn osalta perusteluissa lausuttuun. Tältä osin ehdotetaan, että sisäasiainministeriön tulisi ryhtyä toimenpiteisiin viranomaisradioverkolle rinnakkaisen järjestelmän hankkimiseksi sopimuspalokuntien hälyttämistä varten. Hätäkeskuslaitoksen tulee huolehtia palokuntien hälyttämiseen lähetettyjen gsm-tekstiviestien aiheuttamista kustannuksista korvaavan varmennetun järjestelmän puuttumisesta johtuen.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Viranomaisten yhteistoiminnan osalta todetaan, että pelastuslaitoksilla tulee olla edustus Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä. Lakiluonnoksessa ehdotetaan lisäksi viranomaisten huolehtivan itse operatiivisessa toiminnassa tarvittavien tietojen tallettamisesta Hätäkeskuslaitoksen järjestelmään. Tältä osin esitetään huolestuminen alueellisen ja paikallisen yhteistyön vähenemisestä. Edelleen todetaan, että mm. palontutkintaan liittyen pelastuslaitoksilla tulee olla oikeus saada pelastustoimen hätäpuhelutallenteet. Hätäkeskuslaitoksen tehtävät poikkeusoloissa ja valmiussuunnitteluelvoitteet tulisi säätää laissa.

Kymenlaakson pelastuslaitos

Lausunnossa kiinnitetään huomiota toiminnan yleisiin periaatteisiin (3 §) ja lakiesityksen perusteluihin Hätäkeskuslaitoksessa hälyttämiseen käytettävien menetelmien (VIRVE/gsm-tekstiviesti) osalta. Lausunnossa katsotaan, että gsm-tekstiviestihälyttämistä on käytetty menestyksellisesti sopimuspalokuntien hälyttämiseen. Vaihtoehtoisia järjestelmiä on selvitetty tuloksetta. Gsm-tekstiviestihälytys on tärkein edelleen kehitettävä hälyttämistapa.

Pelastuslaitoksella tulee olla oikeus saada tietoja (hätäpuhelutallenne) hätäkeskukselta. Lain on mahdollistettava tietojensaantioikeus pelastustoimen tehtävien kohdalla. Hätäpuhelutallenteet voivat olla tarpeellisia palontutkintatehtävissä.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Lausunnossa todetaan, että hätäkeskus tulisi erikseen määritellä toimintona vain Hätäkeskuslaitoksen toimintaa koskevaksi. Tällä ehkäistäisiin vastaavankaltaisten palveluiden markkinointi ja myyminen. Lisäksi on syytä eritellä selkeämmin, että riskinarvio-ohjeistus, tehtävuokittelu ja viestiliikenteeseen liittyvät ohjeet laaditaan valtakunnallisesti. Paikallinen ohjeistusmandaatti koskisi vasteita ja joihinkin kohteisiin ja erityistapahtumiin liittyviä ohjeistuksia, jotka syötettäisiin valtakunnalliseen tietojärjestelmään yhteiskäyttövaatimuksen mukaisesti. Lausunnossa kiinnitetään huomiota lain soveltamisalaan, johon tulisi lisätä toimintaa koskevia velvoitteita. Lisäksi on säädettävä velvoitteesta tehdä kansalaisten valistustyötä. Ilmoitusten välittäminen muille toimijoille kuten merivartiostolle jää epäselväksi.

Annettavan palvelun palvelutaso eri kielillä tulee voida määrätä asetuksella. Edelleen kiinnitetään huomiota siihen, että hätäkeskuksen rooli viestikeskuksena on nykyisin epäselvä. Tukipalveluista tulisi säätää asetuksella. Huomiota kiinnitetään myös henkilöstön pätevyysvaatimuksiin ja täydennyskoulutuksen rooliin.

Vastuunjaon (12 §) sääntelyä lain tasolla pidetään asianmukaisena. Perusteluissa tulisi kuvailla vastuun siirtymisen tilanteita tarkemmin. Edelleen todetaan, että valtakunnallisen yhteistyöryhmän nykyinen toimivuus ei ole edesauttanut päätösten valmistelua kunnolla ja hankkinut niille ennakkoon tarvittavaa tukea ainakaan pelastustoimessa. Alemman tason valmisteluryhmät olisivat tarpeellisia, jotta uudistukset lähtisivät liikkeelle. Rekistereitä koskevia säännöksiin esitetään lisättäväksi ilmoitinlaitteistotiedot (kohdetiedot). Lisäksi esitetään joitakin näkemyksiä rekisterisäännösten sisällöstä. Muun muassa onnettomuuksien tutkinta on huomioitava viranomaisten tietojen saantioikeuden kannalta.

Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos

Lausunnossa kiinnitetään huomiota toiminnan yleisiin periaatteisiin, soveltamisalaan sekä tehtäviin (mm. paloilmoitinlaitteiden ja linjavikojen valvonta) ja rekistereihin. Hätäkeskuslaitoksen ja hätäkeskusten tehtävät tulisi käsitellä säädösten tasolla erikseen. Vastuun siirtymiseen ja hälyttämiseen liittyvien kustannusten tulee kuulua Hätäkeskuslaitokselle. Edelleen katsotaan, että yhteistyöviranomaisten antamien ohjeistusten käsittelyä valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä ei voida pitää järkevänä menettelytapana. Viranomaisten tulee voida asioida suoraan alueensa hätäkeskuksen kanssa. Hätäkeskuslaitoksen ja ohjaavien ministeriöiden on laadittava periaatteet, joiden rajoissa viranomaisten ohjeistavat hätäkeskusta. Rekisteriin tulee tallettaa myös ilmoitinlaitteistoja koskevat tiedot, joita hätäkeskuksen tulee ylläpitää.

Pohjanmaan pelastuslaitos

Lausunnossa kiinnitetään huomiota toiminnan yleisiin periaatteisiin, Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin, organisaatioon, yhteistyöviranomaisten ohjeistukseen sekä vastuun siirtämistä ja hälyttämistä koskevaan sääntelyyn.

Hätäkeskuslaitoksen tehtäviä määriteltäessä (tukitoimet) ei voida tukeutua muiden viranomaisten tehtävien lisäämiseen, mikä johtaisi ao. viranomaisen omien valvomoiden perustamiseen. Lisäksi automaattisista

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

hälytyslaitteista tulevien hälytysten vastaanottaminen ja tehtävien välittäminen on säädettävä nimenomaisesti tehtäväksi samoin kuin kohteiden tietojen ylläpito. Hätäkeskusalueiden erilaisten toimintamallien ja toimijoiden erilaisuuden huomioon ottaminen on kirjattava vahvemmin lakiesitykseen.

Asioiden yhteensovittamiseksi on toimialueiden perustaminen välttämätöntä. Valtakunnallinen yhteistyöryhmä ei palvele riittävästi paikallisten olosuhteiden huomioon ottamista. Edelleen alueellinen valmistelutyö on tarpeen valtakunnallista valmistelua varten.

Hälyttämiseen käytettävien menetelmien osalta todetaan, että pelastustoimen resurssien hälyttäminen rakentuu valtakunnallisesti suurelta osin gsm-tekstiviesteihin, mistä aiheutuvien kustannusten tulee kohdistua hätäkeskukselle. Tarkoituksenmukaisempaa järjestelmää ei ole. Hätäkeskuslaitokselle luovutettavien tietojen tallettamisessa hätäkeskustietojärjestelmään todetaan, että säännöshehdotus on parannus nykytilaan osaltaan, mutta laajempi sisällön ylläpito edellyttäisi vähintään toimialuekohtaista koordinoitua tukitoimia hätäkeskukselta.

Lausuntoon liittyy Pohjanmaan pelastuslaitoksen ensihoitopalvelun erillinen lausunto. Lausunnon mukaan lainvalmistelussa tulisi ottaa huomioon muun muassa valmisteilla oleva terveydenhuoltolaki. Edelleen esitettiin näkemyksiä sosiaali- ja terveysministeriön sekä hallinnonalan muiden viranomaisten asemasta toiminnassa. Huomiota kiinnitetään myös hätäkeskustietojärjestelmän tietoihin.

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos

Hätäkeskusjärjestelmä on uusi eikä toimintaa ole saatu kaikilta osin vakaaksi. Koko maan osalta kattava arviointi ei ole ollut mahdollista. Tosin nykyinen hätäkeskuslaki antaa mahdollisuuden liiallisiin tulkintoihin. Täsmennykset nykyiseen lakiin ovat perusteltuja, mutta koko järjestelmän muuttaminen tässä vaiheessa on tuottamaton toimenpide. Lausunnossa viitataan kokeiluhätäkeskusten toimintaan 13 vuotta sitten, jolloin kokeilua perusteltiin sillä, että hätäkeskukset voivat varmistaa toisiaan ja samalla kieliongelmat oli ratkaistu. Järjestelmä ei toimi vielä näin, mikä osoittaa, että valvovalla taholla ei ole ollut resursseja hoitaa asiaa. Uudistuksen ensisijaisena tavoitteena ei voi olla Hätäkeskuslaitoksen tuottavuuden parantaminen vaan asiaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti.

Hätäkeskuksen toiminta on määriteltävä normaaliolojen lisäksi häiriö- ja erityistilanteissa, suuronnettomuuksissa sekä poikkeusoloissa. Myös Hätäkeskuslaitoksen tehtävistä on säädetty vain yleisellä tasolla. Hätäkeskuksen hälyttämistoimintojen ja vastuun siirtymisen osalta kiinnitetään huomiota hätäkeskuksen tehtäviin tilanteen aikana. Lausunnossa esitetään näkemyksiä Pohjois-Karjalan hätäkeskuksen mahdollisesta lakkauttamisesta.

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Lausunnossa katsotaan, että Hätäkeskuslaitoksen perustehtäviin tulee kuulua viestikeskustoiminta, väestöhälyttimien käynnistäminen, kunnan johtoryhmän ja muiden avainhenkilöiden hälyttäminen sekä operatiivisen tiedottamisen tukeminen.

Edelleen pelastajatutkinnon tulisi antaa kelpoisuus hätäkeskuspäivystäjän tehtäviin.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota Hätäkeskuslaitoksessa hälyttämiseen käytettäviin menetelmiin. Toiminnan kehittämisen ja yhteistoiminnan kannalta on hyvä, että asetuksella säädetään hälyttämiseen käytettävistä teknisistä järjestelmistä. Hälyttämisessä on käytettävä eri järjestelmiä (VIRVE, gsm ym.), ja niiden ei pidä olla maksullisia lisäpalveluita.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos

Lausunnossa esitetään näkemyksiä Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisesta toimintamallista. Pahimpana skenaariona nähdään, että Hätäkeskuslaitos sanelee pelastustoimen käytännöt. Näkemyksiä esitetään myös puhelujen ylivuotojen järjestämisestä. Lisäksi hälyttämistoiminnan ja vastuun siirtymisen osalta katsotaan, että Hätäkeskuslaitoksen tulee huolehtia operatiivisen toiminnan tukemisesta. Lausunnossa esitetään myös näkemys siitä, miten tulisi järjestää GSM-hälyttäminen. Hätäkeskusten palveluihin tulisi lisätä viranomaisradioliikenneverkon operatiivisessa toiminnassa kentällä käytettävien puheryhmien viestiliikenteen tallentaminen. Pelastustoimella tulisi myös olla oikeus operatiivisten tehtävien yhteydessä hakea muiden viranomaisten tallentamaa tietoa. Edelleen todetaan, että yhteistyöviranomaisten velvollisuus tallettaa tietoja hätäkeskustietojärjestelmään aiheuttaa kustannuksia muille kuin hätäkeskuksille.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Satakunnan pelastuslaitos

Lausunnossa kiinnitetään huomiota Hätäkeskuslaitoksessa hälyttämässä käytettäviin menetelmiin (VIRVE/GSM) ja niiden merkitykseen muun muassa pelastustoimen vapaaehtoisen henkilöstön osalta. Edelleen kiinnitetään huomiota siihen, että hätäkeskuksella tulee olla tilanteen seurantaan ja tukitoimiin liittyvät vastuut, vaikka tilanteen johtovastuu on siirtynyt asianomaiselle viranomaiselle. Tehtävien priorisointi on tehty riskinarvioinnin ja vastemäärityksen yhteydessä, jolloin hätäkeskuksen tulee kyetä ohjeiden perusteella priorisoimaan tehtäviä myös kuormittavissa tilanteissa. Viranomaisten kenttäjohtojärjestelmillä pystytään nykyisin hallitsemaan luotettavasti vain ei-kiireellisiä tehtäviä. Hätäkeskusten tehtävien rajaaminen johtaa siihen, että viranomaisten tulee perustaa omia valvomoita.

Tampereen aluepelastuslaitos

Lain tarkoituksessa tulisi korostaa viranomaisten yhteistoimintaa mahdollisimman nopean ja tarkoituksenmukaisen avun saamiseksi. Lain soveltamisalaa tulee täydentää tästä näkökulmasta niin, että soveltamisalaa lisätään mm. hälyttäminen, tehtävän seuranta ja tukipalvelut. Toiminnan yleisissä periaatteissa tulee näkyä koko toimintaketjun nopeus. Laissa tulee myös tarkemmin määrittellä Hätäkeskuslaitoksen pelastustoimintaan ja väestönsuojelutehtäviin osallistumisen sisältö (nyt pelastuslaissa). Lisäksi Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin tulee liittää normaaliajan häiriötilanteissa hälytysviestin välittäminen kunnallisille viranomaisille sekä eräitä muita tehtäviä. Lausunnossa kiinnitetään huomiota vastuun siirtymisen ja hälyttämisen rajapinnan määrittelyyn, missä kokonaisuudessa kustannusten tulee kuulua hätäkeskukselle. Huomiota kiinnitetään myös päivystäjien ja valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtäviin. Viimeksi mainitulle voi kuulua vain päälinjausten tekeminen. Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavia tietoja on täydennettävä ilmoitinlaitteistojen kohdetiedoilla. Viranomaisten mahdollisuus itse tallentaa tietoja hätäkeskustietojärjestelmään on parannus nykytilanteeseen. Hätäkeskuslaitoksen on varmistettava järjestelmän toimivuus.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos

Lausunnossa kiinnitetään huomiota hätäkeskusten toimintamalliin toiminnan varmistamisessa lakiesityksen perusteluissa esitetyn johdosta. Edelleen kiinnitetään huomiota hälyttämiseen. Tältä osin todetaan, että gsm-tekstiviesti on tärkein kehitettävä sopimuspalokuntalaisten hälyttämistapa. Hälyttämisen kustannusten tulee myös jatkossa kohdistua Hätäkeskuslaitokselle. Yhteistoimintaviranomaisten rooliin liittyen katsotaan, että valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä tulee olla alueellisten pelastuslaitosten edustus.

Sairaanhoitopiirit**Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi**

Lausunnon mukaan hätäkeskuksen toiminnan uudistamiselle on selkeitä tarpeita. Uudistamistarpeet liittyvät päivystäjän oikeudellisen aseman parantamiseen, Hätäkeskuslaitoksen johtamiseen ja ensihoitotoimintaan liittyviin tilasto- ja raportointitarpeisiin. Odottaa tulisi kuitenkin terveydenhuollon lakiuudistuksen etenemistä mm. ensihoitopalvelua koskevien asioiden yhtenäistämiseksi. Potilasvahinkolain tulisi koskea päivystäjiä.

Lakiesitys ei anna takeita sosiaali- ja terveysministeriön riittävästä asemasta Hätäkeskuslaitoksen toiminnassa ja sen johtamisessa.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota valtakunnallisen tason menettelyyn ohjeistuksia annettaessa ja kiinnitetään huomiota siihen, otetaanko alueellisia ja paikallisia olosuhteita riittävästi huomioon ja häviääkö paikallisten viranomaisten määräsvalta omiin resursseihinsa. Muutoin lausunnossa pidetään hätäkeskustoiminnan yhtenäistämistä, yhtenäistä toimintamallia ja tietojärjestelmää sekä tietokantaa hyvinä uudistuksina. Erityisen tärkeä uudistus on sosiaali- ja terveystoimen oikeus saada tietoja hätäkeskustietojärjestelmästä. Hätäkeskustoiminnan voimavarojen keskittäminen keskusten ydintehtäviin on asianmukaista.

Etelä- Savon sairaanhoitopiiri

Lausunnossa kiinnitetään huomiota tietojen saantiin hätäkeskustietojärjestelmästä. Tiedon saantioikeus liittyy vastuuviranomaisen mahdollisuuteen valvoa lääkinnällisen ensihoidon toimintaa.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

Lausunnon mukaan lakiesitys sisältää useita odotettuja uudistuksia kuten mm. ennen avun saapumista annettavan puhelinneuvonnan ottaminen tehtäviin, hallintolain soveltamisen rajoittaminen päivystystehtävissä ja oikeus rajoittaa vastaanotetun hätäilmoituksen käsittelyä.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtäviin ja alueellisten viranomaisten toimivaltaan viranomaisten antamien ohjeiden suhteen. Yhteistyöryhmälle soveltuvat terveystoimen tehtävien riskinarviointiohjeiden ja puhelinensiapuohjeiden käsittely ja koordinointi. Sen sijaan tehtäviin ei tulisi sisältyä hälytysohjeiden ja vastemääritysten käsittelyä ja koordinointi, koska hälytysohjeiden antaminen ja vastemääritysten tulee kuulua alueellisen yhteistyöviranomaisen tehtäviin. Lakiesityksessä ei ole säädetty siitä, kenellä olisi lopullinen päätösvalta ohjeita koskien. Terveysviranomaisilla on selkeä tarve ohjata suoraan ensihoidon rajallisten resurssien käyttöä hälytysohjeiden ja vastemääritysten kautta. Ensihoitopalvelut eroavat merkittävästi toisistaan alueellisesti. Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallinen toimintamalli, yhteistyöviranomaisten hätäkeskukselle antamat oman toimialueensa hälytysohjeet sekä uusi tietojärjestelmä ovat toisiaan tukevia.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota hätäkeskusjärjestelmään talletettaviin kaikkien viranomaisten käytössä oleviin, työturvallisuuteen liittyviin varotietoihin. Ensihoidon osalta tutkimustieto ja tilastot eivät tue tarvetta sille, että varotiedot olisivat etukäteen ensihoitohenkilöstön saatavilla tietojärjestelmän kautta. Ensihoitohenkilöstöllä vakavat työturvallisuuteen liittyvät vaaratilanteet ovat erittäin harvinaisia. Saman asiakkaan aiheuttama riski voi olla erilainen poliisitehtävissä kuin terveydenhuollon tehtävissä. Terveydenhuollon kannalta paras keino on valmentautua koulutuksella vaaratilanteiden ennaltaehkäisyyn.

Terveydenhuollon riskitiedot tulisi voida kirjata vain terveydenhuollon tietojärjestelmiin. Hätäkeskustietojärjestelmään talletettavien tietojen osalta tulee tarkastella tietosuojavaltuutetun lausuntoa.

Tietojen luovuttamisen osalta esitetään tarkennuksia kattavuuteen muun muassa hätäkeskuksen tuottaman tiedon kohdalla.

Toimialueiden määrittäminen ei voi olla harkinnanvaraista. Lakiesitystä tulee myös tiukentaa Hätäkeskuslaitoksen muiden kuin ydintehtävien osalta.

Lakiesitys pyrkii voimakkaasti kehittämään ja optimoimaan hätäkeskustoimintaa. Toimilla on suorat vaikutukset yhteistyöviranomaisten toimintaan ja välillisesti kustannuksiin. Molempien tarpeet tulee ottaa huomioon eikä osaa optimoida hätäkeskustoimintaa.

Lausunnossa esitetyistä muista näkemyksistä mainittakoon hälyttämiseen liittyvän vastuun siirtymistä koskevan säännösehdotuksen olevan kannatettava. Samoin yhteistyöviranomaisten velvollisuus tallentaa itse mm. vaste-ehdotukset hätäkeskustietojärjestelmään on toiminnallinen ja hyväksyttävissä. Käytäntö, jossa yhteistyöviranomaiset antavat ohjeet keskusvirastolle, tulisi johtamaan yhteistyöviranomaisten toiminnan kehittämisen hidastumiseen uuden toimintakäytännön huomattavan pitkän läpimenoajan vuoksi. Ehdotuksen vaikutukset viranomaisten toimintaan on todennäköisesti aliarvioitu.

Huomiota kiinnitetään myös potilaan ja hätäkeskuspäivystäjän oikeudelliseen asemaan virhearviointilanteissa.

Kymenlaakson sairaanhoitopiiri

Lakiesityksessä on huomioitu sosiaali- ja terveystoimen tarpeet hyvin mm. tiedonsaantioikeuden osalta. Lisäksi on jätetty mahdollisuus kiireettömien sairaankuljetusten välittämiseen, vaikka toimintamallia on joissakin yhteyksissä kyseenalaistettu.

Lakiesitys on puutteellinen siltä osin, että viranomaisten antamia hälytysohjeita ei katsota sitoviksi vaan käytetään termiä ”vaste-ehdotus”. Hyvin laaditut ohjeet ovat yleensä hälyttäjien noudatettavissa myös päällekkäistilanteissa. Ongelmallista on myös hätäkeskuksen ohjeistaminen valtakunnallisen keskusyksikön kautta. Viranomaisten toimintatavat ovat erilaisia maan eri osissa. Alueellisen ”vastuuhäätäkeskuksen” ohjeistaminen sekä yhteistyö alueellisten työryhmien muodossa ovat osoittautuneet toimiviksi. Lausunnossa todetaan, että riskinarvioprotokolla voi olla ensihoidon osalta valtakunnallisesti yhtenäinen, mutta hälytettävien vasteiden rakenne ei.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön rooli supistui. Tämä on ristiriidassa oikeuskanslerin 8.9.2008 sosiaali- ja terveystieteiden ministerille sekä sisäasiainministeriölle jättämän selvityspyynnön kanssa. Lausunnossa suhtaudutaan varauksellisesti myös hätäkeskusten valtakunnalliseen operatiiviseen toimintamalliin ja hätäilmoitusten

käsittelyyn sen puitteissa sekä käytettävään tekniikkaan. Kutakin aluetta varten tulee olla vastuukeskus. Poikkeusoloissa voi olla tarpeen erilainen toimintamalli. Hälytyspäivystäjän ja potilaan oikeusturvaa tulisi edistää sosiaali- ja terveystoimen tehtävissä, sillä nykyisin ensihoitopalveluja tarvitseva asiakas ei saa potilaan asemaa eikä päivystäjän toimintaa arvioi terveydenhuollon valvontaviranomainen. Terveydenhuollon ammattitutkinnon omaavien hälytyspäivystäjien vastuuta ja asemaa suhteessa terveydenhuollon ammatilainsäädäntöön ei ole käsitelty. Toiminnan valvontaan liittyvästä valitusmenettelystä ei ole säädetty. Laissa tulisi myös määrätä Hätäkeskuslaitoksen sisäisestä järjestelmästä laatuvalvontaa varten.

Hälyttämistä ja vastuun siirtymistä koskevilta osin todetaan eräiden tehtävien kuuluvan joka tapauksessa hätäkeskukselle, vaikka vastuuviranomainen olisi ottanut tehtävän vastaan.

Ehdotettu Hätäkeskuslaitoksen johtamisrakenne muistuttaa poliisiorganisaation johtamista, mikä on vierasta sosiaali- ja terveystoimen sektorille. Sosiaali- ja terveystoimen tehtävät muodostavat 47 % tehtävistä. Uuden lain nopea voimaantulo voi aiheuttaa yhteensovittamisongelmia muiden lainsäädäntöhankkeiden kuten terveydenhuoltolakiin liittyvien kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Lakiehdotuksessa ja sen perusteluissa esitetty hätäkeskustoiminnan kehittäminen on suorastaan välttämätöntä. Säännösehdotukset eivät kuitenkaan ole tasavertaisia väestön kokonaisturvallisuuden kannalta. Lakiehdotuksessa on huomioitu poliisitoimen näkökulma voimakkaasti.

Hoito- ja huoltolaitosten sekä hoivakotityyppisten yksikköjen henkilöturvallisuutta lisäävistä automaattisten paloilmoittimien linjavikojen valvonnasta ollaan luopumassa. Hätäkeskuslaitoksen tehtäviä tulee tarkentaa valtioneuvoston asetuksella.

Kuntayhtymä katsoo, että Hätäkeskuslaitoksen virka-alue on jaettava toimialueisiin, joiden tulee noudattaa aluehallintovirastojen toimialueiden, pelastuslaitosten ja sairaanhoitopiirien Erva-alueiden rajoja. Lausunnossa kiinnitetään huomiota lakiluonnoksen 12 §:ään, jossa säädetään hälyttämisestä ja vastuun siirtymisestä. Hätäilmoitus täsmentyy usein sen jälkeen, kun hälytysilmoitus on vastaanotettu. Muut viranomaiset eivät voi olla vastuussa Hätäkeskuslaitoksen hätäilmoituksen tekijälle antamasta neuvonnasta.

Lakiluonnoksesta puuttuu säännös hälytysjärjestelmien kehittämisestä ja vastuutahosta.

Poliisitoimen näkökulma tulee esille esim. oikeudessa saada tietoja verotiedoista. Nämä eivät liity hätätilanteiden hoitamiseen. Lausunnossa katsotaan, että tietyt hätäkeskuksesta poliisille annettavat tukipalvelut (20 § 1- 8 kohdat) tulee siirtää Hätäkeskuslaitoksen muiden yksiköiden tai poliisin tilannekeskusten tehtäviksi.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Lausunnon mukaan lakiehdotus merkitsisi parannusta nykyiseen tilanteeseen. Lausunnossa kiinnitetään kuitenkin huomiota operatiivisten tilanteiden johtamiseen (priorisointiin), sillä käytännön tasolla sosiaali- ja terveystoiminnalla ei ole käytössä kattavaa ensihoidon kenttäjohtajajärjestelmää. Kunnes ajantasainen tilannekuva on käytettävissä terveystoiminnalla, huolehtii hätäkeskus tehtävien priorisoinnista soveltamalla sosiaali- ja terveystoiminnasta ohjeita kulloinkin käytettävissä olevien voimavarojen mukaan. Lisäksi kiinnitetään huomiota viranomaisien Hätäkeskuslaitokselle antamaan ohjaukseen sekä valtakunnallisen yhteistyöryhmän kokoonpanoon ja terveystoiminnasta tietojen saantiin. Alueelliset erot ensihoitopalveluissa ovat varsin suuria ja ohjaaminen edellyttää paikallisten olosuhteiden huomioon ottamista. Lausunnossa ehdotetaan, että potilasvahinkolain soveltaminen tulisi selvittää terveystoimen tehtävien suorituksen liittyen.

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Lausunnossa todetaan, että lakiluonnoksessa esitetään Hätäkeskuslaitokselle hyvin vahvaa johtajakeskeistä organisaatiota. Sosiaali- ja terveystoimen ohjaus tapahtuisi tulosohjauksen keinoin. Laista tai sen perusteluista ei kuitenkaan käy esille Hätäkeskuslaitokselle kaavailtua asemaa sisäasiainministeriön organisaatiossa ja tulosohjauksen käytännön organisointia. Useita tulosohjaavia tahoja ei voi olla, mutta mikäli ohjaus

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

keskitettäisiin sisäasiainministeriön poliisi- tai pelastusosastolle, jompikumpi saisi etulyöntiaseman yhteistyöviranomaisiin nähden. Tasapuolinen ratkaisu olisi perustaa sisäasiainministeriöön hätäkeskusosasto.

Lausunnossa viitataan lakiesityksessä hahmoteltuun valtakunnallisen tason ohjaukseen ja todetaan, että jatkossa terveydenhuollossa organisaation uudistuessa paikallisen yhteistyön tarve lisääntyy entisestään. Laissa tai asetuksessa tulisi määritellä myös velvoite alueelliseen yhteistyöhön. Yleisten periaatteiden kohdalla kiinnitetään huomiota muuhunkin kuin nopeaan puheluun vastaamiseen kuten oikeaan riskinarvioon. Periaate, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset antaisivat toimintaohjeet Hätäkeskuslaitokselle yksittäisen keskuksen sijasta, on lähes mahdoton. Sosiaali- ja terveydenhuollossa puuttuu valtakunnallisia yhtenäisiä ohjeita. Yhtenäisten valtakunnallisten linjausten luominen perustuu alueellisten toimijoiden väliseen konsensukseen.

Hätäkeskustoiminnan kohteena olevan henkilön asema tulee määritellä joko hätäkeskuslainsäädännössä tai terveydenhuollon säädöksissä kuten esimerkiksi potilasvahinkolaissa. Hätäkeskuslainsäädännössä tulisi myös säätää toiminnasta tehtyjen valitusten käsittelystä. Lausunnossa kiinnitetään huomiota ja esitetään tarkennuksia myös hätäkeskustietojärjestelmään talletettaviin tietoihin, tiedon saantiin sekä luovuttamiseen. Etenkin

henkilön terveystietojen tallettamiseen liittyy haasteita mm. tallettamisen periaatteiden osalta. Asia vaatisi sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistusta. Lausunnossa esitetään myös, että sosiaali- ja terveydenhuollon oman lainsäädännön keskeneräisyys vaikeuttaa eräiden lakiehdotuksessa esitettyjen toimintojen toteuttamista (viranomaisten velvollisuus itse tallettaa tietoja järjestelmään).

Vaasan sairaanhoitopiiri

Lausunnossa pidetään tärkeänä sitä, että uudessa laissa huomioidaan seuraavia näkökohtia: Terveysviranomaisilla (ensihoidon vastuulääkärit) tulee olla oikeus saada terveystoimen hätäilmoituksiin liittyvää tietoa vastaavasti kuin poliisilla ja pelastusviranomaisilla. Lisäksi hätäkeskuspäivystäjän ja potilaan oikeusturvaa tulee parantaa siten, että terveystoimeen liittyvä hätäilmoituksen käsittely tulee potilasvahinkolain piiriin. Edelleen kiinnitetään huomiota hätäkeskusten henkilöstön terveydenhuoltoalan osaamiseen ja viitaan tulevaan terveydenhuoltolakiin ja siinä mahdollisesti tehtäviin ratkaisuihin. Paikalliset olosuhteet on otettava huomioon toiminnassa.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Toiminnan kehittämisen tulee lähteä kansalaisten tarpeiden ja nykyistä enemmän myös hätäkeskusten kanssa yhteistyötä tekevien viranomaisten näkökulmasta. Paikallistason tuntemus tulee turvata. Hätäkeskusten lukumäärää ei ole syytä vähentää eikä alueita laajentaa. Hätäkeskusten verkottuminen on hyvä asia.

Lakiluonnoksessa jäävät liian vähälle huomiolle ensihoidon potilaslähtöisen hälytystoiminnan periaatteet sekä potilaan ja päivystäjän oikeudellinen asema. Esityksessä ei oteta potilasvahinkolain soveltamiseen kantaa. Lausunnon mukaan päivystäjä tekee lähes samankaltaista hoidon tarpeen arviointia kuin terveydenhuollon ammattihenkilö päivystysvastaanoton puhelimesta. Hätäkeskustoiminnan kohteena olevan henkilön asema tulisi järjestää joko hätäkeskuslaissa tai terveydenhuollon omissa säädöksissä. Myös toiminnasta tehtyjen valitusten käsittelymenettelystä tulisi säätää.

Lakiesityksessä näyttäisi olevan pohjanäkemyksenä poliisi- ja pelastustoimen järjestelmät.

Lausunnossa esitetään näkemyksiä henkilöstöresursoinnista. Lähtökohtana tulee olla paikallistason resurssien vahvistaminen ja valtakunnallinen yhtenäistäminen tähtäisi enemmän poikkeustilanteessa toisen yksikön varmistamiseen. Lausunnossa on näkemyksiä myös hätäkeskuksen toiminnan laadunvarmistuksesta liittyen etenkin riskinarvion osuuteen.

Olosuhteet vaihtelevat maan eri osissa niin paljon, että paikalliset sairaanhoitopiiri- tai seutukuntatasoiset ohjeet ovat välttämättömiä. Myös viestintäjärjestelmät ja lääkintäjohtamisjärjestelmät on yhtenäistettävä ennen kuin verkottumista tai hätäkeskusalueiden yhdistämistä voidaan toteuttaa. Lausunnossa esitetään näkemyksiä Hätäkeskuslaitoksen uuden toimintamallin vaikutuksista.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös toiminnan yleisiin periaatteisiin. Johtamisrakenteiden selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen on sinänsä kannatettavaa. Sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuus ohjata ja valvoa toimintaa tulisi olla nykyistä suurempi. Lisäksi katsotaan, että Hätäkeskuslaitoksen johtaminen päällikkövirastona vaarantaa muiden yhteistyöviranomaisten vaikutusmahdollisuuksia toiminnan ohjaukseen.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Hätäkeskuslaitoksen tulosohejausta ei myöskään tulisi vastuuttaa sisäasiainministeriön pelastus- tai poliisiosastoille. Organisoinnin tulisi olla tasapuolisempi toimijoita ajatellen.

Lausunnossa pidetään asianmukaisena, että hätäkeskuspäivystäjän työtä tekee varsinaisen hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittanut henkilö. Huomiota kiinnitetään myös päivystäjän tehtäviin ja

hallintolain soveltamiseen niiden osalta. Ehdotettua päivystäjän oikeutta jättää päätöksensä perustelematta ei kannateta, koska päivystäjä käyttää julkista valtaa. Hallintolakia tulisi soveltaa lukuun ottamatta viranomaisen neuvontavelvollisuutta koskevaa säännöstä. Edelleen kiinnitetään huomiota vastuun siirtokysymykseen hälyttämässä ja siihen, onko tarkoitus jättää tehtäväseuranta pois hätäkeskuksen toiminnasta. Ensihoitopalvelun kenttäjohtajärjestelmän keskeneräisyys aiheuttaa haasteita.

Lakiluonnoksen ehdotukseen oikeuteen rajoittaa vastaanotetun hätäilmoituksen käsittelyä laitoksessa häirintä- tai väärinkäytöstapauksissa suhtaudutaan varauksellisesti. Selkeä ilkeä tai tahallinen häiriön tuottaminen on eri asia. Kansalaisen turvallisuuden kannalta tärkeää on, että puheluita ei siirretä tai siirretään selkeästi rajatuilla ehdoilla johonkin yleiseen palvelunumeroon.

Lausunnossa kannatetaan valtakunnallisen yhteistyöryhmän säilyttämistä. Myös paikallisten hätäkeskusten yhteistyöryhmät tulisi säilyttää. Ohjeistuksen antaminen valtakunnallisten toimintalinjojen mukaan voisi yhtenäistää hälyttämiskäytäntöjä. Kuitenkin viranomaisilla tulisi myös olla oikeus antaa aluekohtaisia tarkempia ohjeistuksia. Hätäkeskusten tulisi sopeuttaa toimintansa nykyistä enemmän yhteistyöviranomaisen tarpeiden mukaan kuin että yt-viranomaisten toiminta sopeutetaan Hätäkeskuslaitoksen toimintaan. Rekistereitä koskevan sääntelyn osalta huomiota kiinnitetään siihen, voidaanko sosiaali- ja terveystoimelle luovuttaa hätäkeskuksen itse tuottamaan tietoa.

Kuntien eläkevakuutus

Lausunnossa otetaan kantaa esitykseen siltä osin kuin kysymys kunnallisen eläketurvan piiristä valtion palvelukseen siirtyneiden henkilöiden eläketurvasta. Lausunnon mukaan siirtymäsäännöksessä ehdotettua nykyisen hätäkeskuslain 14 §:ää ei tarvitse jättää voimaan. Lakiehdotuksen perusteluissa olisi hyvä mainita, että eläketurvan suojaus tulee kunnallisen eläkelain säädösten perusteella.

Suomen Kuntaliitto

Kuntaliiton hallituksen työvaliokunta on 16.4.2009 käsitellyt hätäkeskustoiminnan kehittämistä. Tuolloin todettiin, että yhteistyö kuntien omistamien pelastuslaitosten kanssa on ollut riittämätöntä hätäkeskustoiminnan kehittämishankkeissa. Pelkona on ollut, että hätäkeskusten toimintaa kehitetään pelkästään hätäkeskusten oman toiminnan näkökulmasta. Vaarana nähtiin, että palveluketjun toiminnan varmistamiseksi jouduttaisiin rakentamaan päällekkäisiä ympärivuorokautisia tukijärjestelmiä.

Lausunnossa nostetaan esille joitakin uudelleen pohdittavia kohtia. Ehdotusluonnoksen 15 §:n osalta todetaan, että valtakunnallisen yhteistyöryhmän asettaminen on tarpeellista, mutta säännöksen muotoilua ehdotetaan tarkistettavaksi. Ryhmän tehtäviin voisivat kuulua viranomaisten yhteisten toimintamallien kehittäminen. Ohjeiden yhteensovittaminen tulisi tehdä asianomaisen viranomaisen ja Hätäkeskuslaitoksen yhteistyönä.

Lakiluonnoksen 12 §:n (hälyttäminen ja vastuun siirtyminen) osalta todetaan, että säännös antaa hätäkeskuksille mahdollisuuden vetäytyä välitettävään tehtävään liittyvistä toimista sen jälkeen kun keskus on saanut kuittauksen toimista. Tämä johtaa viranomaisten omien päivystyspisteiden perustamiseen, jotta ne saisivat toiminnassa tarvittavat tukipalvelut. Huomiota kiinnitetään siihen, että toisaalla tukipalvelut on säädetty Hätäkeskuslaitoksen tehtäviksi. Ymmärrettävää on, että vastuunjako halutaan määrittellä. Lausunnossa ehdotetaan tarkistettavaksi säännöksen muotoilua.

Kuntaliitto ei hyväksy lakiluonnosta siltä osin kuin ehdotetaan sisäasiainministeriön asetuksella säädettäväksi hälyttämiseen käytettävät tekniset ratkaisut ja menetelmät (12 § 2 mom), joista saattaa aiheutua kustannuksia kunnille. Vaarana on, että Hätäkeskuslaitos välittää pelastustoimen hälytyksen vain yhteen pisteeseen, koska Hätäkeskuslaitoksen näkökulmasta yhteyden luotettavuudelle asetetaan suuret vaatimukset. Käytännössä tämä johtaa perustamaan pelastustoimen ja muiden viranomaisten omia päivystyspisteitä, joista jatketaan hälyttämistä esimerkiksi sopimuspalokunnille. Kuntaliitto katsoo, että ilmoitusten välittäminen ja välittämisestä aiheutuvat kustannukset kuuluvat Hätäkeskuslaitokselle. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentti ehdotetaan poistettavaksi.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Päivystystehtäviä hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista asetuksen tasolla säätämistä pidetään asianmukaisena menettelynä. Lausunnossa esitetään päivystäjätutkinnon sisältöön liittyviä näkemyksiä.

Suomen Sopimuspalokuntien liitto ry

Liitto pitää välttämättömänä, että ammatti- ja sopimuspalohenkilöstö ovat varmennetun hälytysjärjestelmän piirissä. Hätäkeskuslaitoksen tulee kustannuksellaan lähettää pelastushenkilöstön hälytysviestit suoraan hälytettävälle henkilölle. Hälytyksen saaja vastaa kuittaamalla mahdollisuutensa tulla tehtävään. Toimintamallissa henkilöstöresurssija hallitaan kokoomaviesteillä.

Lakiehdotuksen 12 §:n (vastuun siirtyminen ja hälyttäminen) tarkoittaa liiton mielestä sitä, että halutaan siirtää nykyisen käytäntö hälyttämistä suurelta osin pelastuslaitoksille ja kuntien maksettavaksi. Nykyinen hälytysjärjestelmä on epävarma. Tästä syystä sisäasiainministeriön ja Hätäkeskuslaitoksen olisi tullut jo useita vuosia sitten puuttua ongelmaan. Lain muutoksella tavoitellaan vastuun siirtoa epävarmasta hälytysjärjestelmästä ja sen välttämättömästä kehittämistarpeesta pelastuslaitoksille. Lakiehdotuksen 12 §:ää tulee muuttaa ja lisäksi tulee säätää siitä, että hälytysjärjestelmä on sisäasiainministeriön ja Hätäkeskuslaitoksen vastuulla.

Suomen Sairaankuljetusliitto ry

Lakiehdotus on pääpiirteittäin hyvä. Toisaalta esitys on tietyiltä osin suppea eikä tuo esiin kaikkien toimijoiden ongelmia. Sairaankuljetuksen lainsäädäntöuudistus tulisi ottaa paremmin huomioon strategiassa. Nykytiedon perusteella on tapahtumassa vielä osin selvittämättömiä muutoksia ensihoidon ja sairaankuljetuksen järjestämisessä. Terveydenhuollon kokonaisuudistuksen tultua voimaan nähdään vastaako tämä lakiehdotus kaikkiin vaatimuksiin.

Hätäkeskuslakia on koordinoitava tietojen luovutuksen kannalta terveydenhuoltolain säätämisen yhteydessä. Viimeksi mainitussa laissa sosiaali- ja terveystoimen rekisterit on määritetty keskitetysti. Esityksen lähtökohdat ovat hyväksyttävissä ja tulevaisuudessa valvonta- ja ohjaavien viranomaisten tulee saada tietoja hätäkeskuksen järjestelmiin tulleista tiedoista. Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös henkilö- ja rahoituksellisten resurssien varmistamiseen sekä toiminnalliseen aluejakoon. Todelliset toiminta/vastuualueet eivät saa olla liian suuria, koska paikallistuntemus häviää. Tärkeää on, että hätäkeskuksella on tieto sairaankuljetusajoneuvojen sijainnista ja käytöstä. Hätäkeskuslaitoksella tulisi olla päävastuu kiireettömien potilaskuljetusten koordinoinnista.

Henkilöstöjärjestöt**Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry**

Lausunnossa katsotaan lakiesityksen keskeisen muutosesityksen liittyvän aluejakoa koskevan säännöksen poistamiseen. Voimassa olevan hätäkeskuslain 5§:n 1 momentin (Hätäkeskustoiminnan järjestämiseksi valtakunnan alue jaetaan hätäkeskusalueisiin, jotka määrää valtioneuvosto) jättäminen pois lainsäädännöstä mahdollistaisi Hätäkeskuslaitoksen toiminnan uudelleenjärjestelyn ilman poliittisten päätöksentekijöiden myötävaikutusta. Asia liittyy yhteiskunnan turvallisuuden ydinalueeseen, joten hätäkeskustoiminnan organisaatiosta päättämistä ei tulisi siirtää kokonaan valtioneuvostotasoisesta poliittisesta päätöksenteosta ja -vastuun ulkopuolelle. Hätäkeskuslaitokseen toimintaan liittyvät ongelmat eivät pääosin ole johtuneet alueorganisaation määrittelystä lain tasolla tai kiinteästä alueorganisaatiosta. Aluejakoa koskeva päätösvalta on järkevää säilyttää valtioneuvostolla ainakin siihen saakka kunnes sisäasiainministeriö ja Hätäkeskuslaitos pystyvät laitoksen toiminnan kehittämisellä ja vakauttamisella osoittamaan ministeriön ja laitoksen johtamisjärjestelmien olevan kypsiä vastaanottamaan vastuun myös alueellisesta organisaatiosta päättämisestä.

Pelkona on, että valtion tuottavuusohjelma yhdistettynä tulohajaukseen sekä sisäasiainministeriön määräysvaltaan alueellisesta organisaatiosta tulee johtamaan hätäkeskusten lukumäärän nopeaan vähentämiseen. Lausunnossa todetaan myös, että kiinteään alueorganisaatioon voi liittyä joitakin hallinnollisia jähkyköyksiä ja yhteistyöongelmia, mutta toisaalta lain tasolla määritelty alueorganisaatio on todennäköisesti omiaan edistämään toiminnan vakautta.

JHL yhtyy lausunnossaan hallintovaliokunnan mietinnössään (HaVM 3/2008 vp) antamiin kannanottoihin, jotka liittyvät hätäkeskusuudistuksen toimeenpanon jatkamiseen ja tuottavuusohjelmaan sekä hätäkeskusten toimivuuteen ja niiden henkilöstön kestävyteen aluejakomuutostilanteissa.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

JHL viittää lausunnossaan lakiehdotuksen perusteluihin valtakunnallisesti verkottuneesta hätäkeskustoiminnasta. Tähän liittyen katsotaan, että päivystäjien tehtäviä ei pidä laajentaa koskemaan nykyistä suurempia maantieteellisiä alueita. Työn erityisluonteeseen näyttää liittyvän normaalia

valtionhallinnon viranhoitoa suurempi riski rikosoikeudellisesta oikeusprosessista, mikä ei välttämättä ole millään tavalla osoitus osaamattomuudesta tai huolimattomuudesta. Lisäksi on myönnettävä, että oikeuskäsittelyiden taustalla voi olla myös henkilöstöresurssien riittämättömyys, puutteellinen koulutus tai ohjeistus sekä työnjohdollisia ongelmia. Oikeustapauksissa esille on tullut myös, että päivystäjällä ei ole ollut tuntumaa siihen maantieteelliseen alueeseen, josta hätäpuheluita tulee, ja että atk-pohjaiset tietojärjestelmät osoite- ja paikkatietojen osalta eivät aina ole luotettavia. Päivystäjän aluetuntemus on erittäin hyödyllistä.

JHL puoltaa päivystäjän tehtävistä säättämistä lain tasolla. Säännösehdotus sisältää keskeiset tehtävät, mutta vaatii toimivallan itsenäisyyden suhteen täsmentämistä. JHL esittää lisättäväksi, että päivystäjä hoitaa tehtäviään hätäkeskuksen johdon antamien ohjeiden ja määräysten perusteella, ja että hätäkeskuksen johto vastaa siitä, että päivystäjillä on riittävät tiedot ja taidot sekä hätäpalvelujen antamiseen riittävä ohjeistus. Lisäksi lausunnossa esitetään, että laissa tulisi määritellä tilanteet, jolloin hätäilmoituksen johdosta voidaan olla ryhtymättä toimenpiteisiin ilman, että seurauksena on rikossyyte.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös henkilöstön riittävyyteen ja viitataan hallintovaliokunnan näkemykseen 100 lisävirasta. Lausunnossa katsotaan, että esitysluonnoksessa pyritään kiertämään ongelma laajentamalla vastuualueita ja vähentämällä keskusten määrää.

Lausunnossa ehdotetaan, että uutta säännöstä määräaikaista virantoimituksesta erottamista koskien ei annettaisi. Valtion virkamieslaki ja rikoslain säännökset virkarikoksista ovat riittävät. Lausunnossa puolletaan lakiesityksen tavoitteita virkarakenteen yhdenmukaistamisesta ja henkilöstön aseman yhdenvertaisuudesta. Lausunnossa ei puolleta lakiehdotuksen säännöstä hätäkeskusten johtajien virkojen lakkauttamisesta ja siihen liittyvistä järjestelyistä. Hätäkeskuksia ei pitäisi lyhyen ajan sisällä ryhtyä uudelleen organisoimaan, kun suuria ongelmia on ollut edellisen uudistuksen jälkeen.

Palkansaajajärjestö Pardia ry

Lausunnon mukaan esitysluonnos on kokonaisuutena hyvin valmisteltu ja tarve hätäkeskustoiminnan uudelleen organisointiin ja operatiivisen toiminnan kehittämiseen on olemassa. Jatkovalmistelussa ja myöhemmissä toiminnan kehittämissuunnitelmissa on henkilöstölle ja järjestöille varattava riittävät mahdollisuudet vaikuttaa kehittämistä koskeviin linjauksiin ja muutosten tarkempaan yksityiskohtiin.

Esitysluonnokseen ei sisälly erillisinä kohtina vaikutusten arviointia henkilöstön asemaan tai sukupuolivaikutusten arviointia. Vaikutusten arviointia koskevat tekstit on laadittu melko yleisluontoisiksi, minkä perusteella on vaikea hahmottaa, mitä esitetty uudistus käytännössä vaikuttaa. Esitysluonnoksessa mainitun siirtymäkauden pituutta tai täsmällistä merkitystä ei mainita.

Lausunnon mukaan tavoite päivystyshenkilöstön virkarakenteen ja henkilöstön virkamiesoikeudellisen aseman yhtenäistamisestä on sinällään kannatettava. Uudistusta toimeenpantaessa on kuitenkin syytä muistaa, että Hätäkeskuslaitos toimii poikkihallinnollisessa ympäristössä. Viraston toiminnan kannalta on eduksi, että sen henkilöstö edustaa monipuolista kokemusta ja osaamista. Lausunnossa kiinnitetään huomiota esitysluonnoksen siirtymäsäännökseen (30 §). Selkeyden vuoksi ehdotetaan, että säännökseen tai perusteluihin voisi lisätä, että henkilöstön asemaan vaikuttavat virka- ja työehtosopimukset pysyvät muutoksesta huolimatta edelleen voimassa.

Suomen Poliisijärjestöjen liitto (SPJL) (Palkansaajajärjestö Pardia ry:n jäsenjärjestö)

Lausunnossa todetaan, että Hätäkeskuslaitos ja sen toiminta on ollut ”kehittämisen” kohteena sen perustamisesta lähtien. Ilmi tulleita ongelmia ei ole osattu ratkaista eikä toimintaa ole osattu vakauttaa. Jos kehittäminen nähdään tässä vaiheessa ainoaksi keinoksi, tulee tarvittavat toimenpiteet pyrkiä toteuttamaan mahdollisimmin pikaisesti, jotta toiminta saadaan vakautettua.

Lausunnossa kritisoidaan esitysluonnoksen henkilöstövaikutusten arviointia. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöresurssit ovat jo nyt riittämättömät. Toiminnan keskeiset ongelmat liittyvät erityisesti henkilöstön riittävyys- ja saatavuusongelmaan. Mahdollisuudet tuottaa palveluja ovat ratkaisevasti sidoksissa päivityssalissa työskentelevän henkilöstön määrään ja työssäjaksamiseen. Esitysluonnoksessa ei ole esitetty konkreettisia ratkaisumalleja vaan todettu, että valtion tuottavuusohjelma vaikuttaa henkilöstömäärään vähentävästi mutta toimintaa voidaan järjestellä ja työn kuormittavuuteen vaikuttaa myös toisin keinoin kuin

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

henkilöstöä lisäämällä. Ratkaisumallien tulisi olla valmiina ennen muutoksen toteuttamista. Henkilöstön tarve, vastaava rekrytointi ja koulutustarve olisi selvitettävä huolella. Edelleen tuottavuusvähennysten mielekkyyttä tulee arvioida uudelleen.

Henkilöstömäärään liittyvien näkökohtien lisäksi on huomioitava ammattitaidon kehittäminen ja siihen liittyvät toimenpiteet.

Esityksellä ei ole suoranaisia vaikutuksia hätäkeskusten lukumäärään, mutta sen mukaan toimivalta hoitaa tehtäviä ei olisi alueellisesti rajoitettua. Esitys mahdollistaa keskusten lukumäärän vähentämisen. Lausunnossa viitataan sisäasiainministeriön asettamaan ns. aluejakotyöryhmään. Tulevalla aluejakouudistuksella on merkittävät henkilöstövaikutukset. Henkilöstön asema muutosprosessissa tulee turvata, ja hallinnolliset muutokset eivät saa heikentää henkilöstön asemaa nykyisestä. Tosiasiallisesti hätäkeskusten vähentäminen merkitsee palkkaa siirtyä toiselle paikkakunnalle, mikä aiheuttaa ongelmia. Nykyisen henkilöstön tulee säilyttää siirtymähetkellä palvelussuhteensa ehtoihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet kuten esitysluonnoksessa on todettu. Lausunnossa esitetään myös näkemyksiä henkilöstön työssäjaksamisesta kehityshankkeiden yhteydessä.

Järjestö pitää järkevänä tavoitetta virkarakenteen yhtenäistämisestä, jolloin henkilöstön virkamiesoikeudellinen asema yhtenäistyisi yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Hätäkeskuslaitoksen poliisivirat oli tarkoitettu selkeästi siirtymäkauden järjestelyksi, jotka eivät enää ole tarpeellisia. Jatkossa ei kuitenkaan tule rajata päivystystehtäviä hoitavan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia pelkästään Pelastusopistossa suoritettavaan päivystäjätutkintoon. Järkevämpää olisi luoda järjestelmä, jossa käytössä on yksi virkanimike, mutta kelpoisuus olisi nykyistä laaja-alaisempi. Tällä vastattaisiin myös henkilöstön saatavuus/riittävyysongelmaan.

Ehdoton vaatimus on, että Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöön nykyisin kuuluvat poliisimiehet säilyttävät poliisimiehen virkansa ja voimassa olevan oikeutensa alempaan eläke- ja eroamiskään. Järjestö katsoo, että lakiesitys täyttää tältä osin edellä mainitun vaatimuksen.

Lakiesityksessä ehdotettu Määräaikainen virantoimituksesta erottaminen merkitsee paluuta vuoden 1986 valtion virkamieslakiin. Mikäli virkamiesoikeudellisesti on tullut esille tarve varoitusta ankaramman mutta irtisanomista lievemmän sanktion säätämiseksi, tulisi tästä säätää virkamieslain kautta, jolloin se kohdistuisi kaikkiin valtion virkamiehiin. Valtion virkamieslain mahdollistamien keinojen käyttöä tulee ensisijaisesti kehittää ja selkeyttää.

Järjestö katsoo, että nykyinen ohjaus- ja johtamisjärjestelmä ei toimi mm. siksi, että ohjaus- ja johtosuhteet ovat epäselvät. Uudistus ei toisi tilanteeseen selkeää parannusta. Operatiivinen toiminta tulisi jatkossa järjestää siten, että selkeä johtovastuu on yksin sisäasiainministeriöllä. Myös käytännön hätäkeskustoiminta tulee yhdenmukaistaa kokonaisuudessaan ja Hätäkeskuslaitoksen tulee sisäisesti toimia yhtenäisesti.

Aluejakoa tulee tarkistaa palveluja käyttävien viranomaisten tarpeiden mukaan. Uudistus ei saa johtaa myöskään siihen, että Hätäkeskuslaitoksen palveluja käyttävät viranomaiset joutuvat perustamaan omia taustapäivystyksiään ja palvelunumeroita (laitosta perustettaessa myös kiireettömän neuvontapalvelun järjestäminen siirtyi Hätäkeskuslaitokselle). Edelleen lausunnossa kiinnitetään huomiota teknisiin järjestelmiin ja tietojen luovuttamiseen.

Lausunnossa todetaan lopuksi, että kehittämisen ja rakennemuutoksen toteutuksen kannalta haasteeksi nousee mm. muutosvastarinnan hallinta. Hyvä henkilöstöpolitiikka ja henkilöstön osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet ovat tärkeitä. SPJL haluaa tuoda esiin yhteistoimintamenettelyyn liittyvät ongelmat Hätäkeskuslaitokseen ja sen toimintaan liittyvässä päätöksenteossa. Yhteistoimintavelvoite kestää koko uudistusprosessin ajan.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö (JUKO)

Lakiluonnoksessa on kiinnitetty osuvasti huomiota eri viranomaisten vastuu- ja tehtäväjakoon sekä siihen liittyvään ohjauksen tarpeeseen. Lakiesitys on laadittu toteuttamaan strategisia linjauksia. Kokonaisuutena esityksessä on merkittäviä muutoksia toiminnan uudelleen organisoimiseksi. Hätäkeskusten määrän vähentäminen ja toiminta-alueiden suurentaminen herättää huolta. Paikallistuntemuksen merkitys on ilmeisesti jäänyt liian vähälle huomiolle. Turvallisuusviranomaisten toimintamallien yhdenmukaistaminen valtakunnallisesti on erittäin haasteellista. Lisäksi esitys tukeutuu tietotekniikkaan, jonka luotettavuudesta on jo aiemmin vaihtelevia kokemuksia. Kehitystoimenpiteiden yhtäaikaisten toteuttaminen voi johtaa kansalaisen

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

turvallisuuden heikkenemiseen ja palveluiden eriarvoistumiseen maan eri osissa. Kansalaisen oikeusturvan kannalta on merkittävää, että hän tietää missä hänen soittamaansa avunpyyntöä käsitellään.

JUKO esittää harkittavaksi maltillisten kehitysaskelten politiikkaa toiminnan kehittämiseksi. Huomiota tulisi kiinnittää Hätäkeskuslaitoksen sisäiseen toimintaan, henkilöstön toimintaedellytysten ja jaksamisen turvaamiseen sekä johtamiseen.

Henkilöstöä ei ole kuultu lakiesityksen taustalla olevan kehittämisraportin laadinnan yhteydessä. Toimialueiden laajentaminen vaikuttaa työn hallintaan ja osaamisvaatimuksiin.

Henkilöstön asemaan ei kiinnitetä esityksessä riittävästi huomiota. Mikäli esityksellä mahdollistetaan hätäkeskusten vähentäminen ja suuralueiden syntyminen, on todennäköistä, että henkilöstö ei tule tai pysty muuttamaan uudelle paikkakunnalle. Esitystä määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta ei voida myöskään pitää perusteltuna. Hätäkeskuksessa toimivaa virkamiestä ei voi virkamiesoikeudellisesti verrata poliisivirkamieheen. Myöskin siirtymäsäännös hätäkeskusalueiden päälliköiden virkojen lakkauttamisesta on liian epämääräinen eikä päälliköiden oikeudellista asemaa turvata riittävästi. Virkojen lakkauttamista ei voida pitää hyväksyttävänä tilanteessa, jossa hätäkeskustyksikköön on vuoden 2008 aikana palkattu uusia päällikkövirkamiehiä.

Hätäkeskuksissa on nykyisin jouduttu hoitamaan keskushallinnolle kuuluvia tehtäviä. Osin tilanne on johtunut keskushallinnon kyvyttömyydestä ratkaista asioita valtakunnallisesti. Tämä on koskenut sekä eri viranomaisten linjauksia, päätöksiä ja ohjeistuksia sekä laitoksen sisäisiä asioita. Hätäkeskustyksikkö ei ole kyennyt ottamaan roolia valtakunnallisten linjausten tekijänä sen paremmin hallinnollisissa kuin operatiivisissa asioissa. Operatiivisissa asioissa puutteita on myös muiden viranomaisten valtakunnallisissa linjauksissa. Toimintaa on kuitenkin pystytty hoitamaan paikallisella tasolla hyvin, mikä osaltaan kertoo toiminnan alueellisesta luonteesta. Lakiehdotus johtaa päätöksenteon etäntymiseen paikallisten toimijoiden tarpeista. Keskitettyä päätöksentekoa ei ole laitoksessa saatu toimimaan edes sisäisissä hallinnollisissa eikä henkilöstöhallinnollisissa asioissa. Kaksiportainen hallintomalli on syytä säilyttää kunnes hätäkeskustyksikkö kykenee saamaan aikaan valtakunnallisesti yhtenäisen hallinto- ja henkilöstöpolitiikan sekä kunnes muiden turvallisuusviranomaisten toiminta on saatu valtakunnallisesti yhdenmukaiseksi.

Lausunnossa esitetään myös kritiikkiä hätäkeskuspaikkakunnista päättämisen keskittämisestä sisäasiainministeriöön. Muutoin hätäkeskustoimintaa varten olisi harkittava oman osaston perustamista ministeriöön. Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös teknologiaan ja osaamiseen liittyviin riskeihin sekä rekistereihin, kielipalveluihin, virka-apuun ja eräisiin muihin kysymyksiin. Lausunnon mukaan hätäkeskusten ns. verkottumiselle ei ole perusteita. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla toteutettu tietotekniikkapalveluiden keskittäminen on näkynyt tukipalveluiden saatavuuden ja laadun heikkenemisenä ja henkilöstöä kuormittavana ratkaisuna.

Svenska Finlands Folkting

Lausunnossa esitetään kritiikkiä siitä, että esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella vain suomenkielisenä, vaikkakin lausuntopyyntö oli ruotsinkielinen. Lausunnossa viitataan kielilain 31 §:n 1 momenttiin tältä osin.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota perustuslain säännöksiin julkisen vallan velvollisuudesta huolehtia suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista sekä siihen, että hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Kielilaisissa säädetään tarkemmin viranomaisten velvollisuuksista. Lausunnossa todetaan, että ylimmät laillisuusvalvojat ovat kiinnittäneet huomiota hätäkeskusten puutteelliseen kykyyn palvella ruotsin kielellä.

Esitysluonnoksessa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota kielellisiin vaikutusarviointeihin ja viitataan tältä osin myös hallitusohjelman linjauksiin. Lausunnon mukaan esityksessä tulisi arvioida useita käytännön asiakysymyksiä kielellisen palvelun kannalta ja täydentää esitystä näiltä osin. Lausunnossa kiinnitetään huomiota aluejaon ja muiden organisaatiomuutosten kuten hätäkeskusten sijoittamispaikkakuntien merkitykseen kielelliseltä kannalta. Lisäksi kiinnitetään huomiota Kuopiossa ja Tampereella tapahtuvaan hätäkeskuspäivystäjäkoulutukseen ja sen merkitykseen henkilöstötilanteen kohdalla liittyen siihen, että koulutus tapahtuu suomenkielisellä alueella. Tältä osin on olemassa suuri tarve järjestää koulutusta maan kaksikielisillä alueilla, jotta saataisiin ruotsinkielisiä taitavia hakijoita tutkintoon johtavaan koulutukseen. Edelleen todetaan, että päivystäjien paikallistuntemus häviää lopullisesti, jos hätäkeskusten lukumäärää vähennetään. Lausunnossa esitetään teknisiä menetelmiä, joilla turvattaisiin ruotsinkielisen palvelun saatavuus.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Lausunnon mukaan valtioneuvoston tulee päättää hätäkeskusten sijainnista, päivystäjän säädettyihin kelpoisuusvaatimuksiin tulee lisätä ruotsin kieli ja Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä tulee olla ruotsinkielinen edustus.

Muut lausunnon toimittaneet tahot**Helsingin kaupunki, terveystakeskus**

Lausunnon kiinnitetään huomiota hätäkeskusten verkottumiseen ja sitä kautta tapahtuvaan toiminnan varmistamiseen sekä toimintamallin mahdollisiin ughiin liittyen myös paikallistuntemuksen vähentymiseen. Lausunnon nojalla hätäkeskusten resurssit on jaettava niin, että alueelliset hätäkeskukset selviävät omien alueidensa tehtävistä ja vain poikkeustapauksissa puheluita siirtyy muihin keskuksiin. Lausunnon kiinnitetään huomiota myös vastemäärittelyn tekijään (oltava paikallisella tasolla) sekä hätäkeskusten tehtävien vähentämisen seurauksiin muiden toimijoiden kohdalla.

Lausunnon esitetään tehtävien osalta, että Hätäkeskuslaitoksen ei ole tarkoituksenmukaista välittää hoitolaitosten välisiä siirtoja.

Esille tuodaan myös, että kunnallisen hätäkeskuksen aikaan verrattuna valtiollistetun Helsingin hätäkeskuksen suoritusaste on heikentynyt ja lakiehdotus ei näytä parantavan asian tilaa. Näkemyksenä esitetään, että pääkaupunkiseudun hälytystehtävien välittäminen heikkenee entisestään, jos paikallisasiantuntemus heikkenee koko valtakunnan alueelle verkostoituneen hälytystoiminnan myötä. Lisäksi keskitetysti laadittu valtakunnallinen ohjeistus voi heikentää paikallisten olosuhteiden huomioon ottamista. Poikkeusolojen valmiussuunnitelmien osalta todetaan, että hätäkeskuksen varautumisveloitteet ja tehtävät tulisi todeta selvästi. Haasteellisena nähdään myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan näkemysten huomioon ottaminen sisäasiainministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyössä vastaamassa toiminnallisissa ohjauksessa.

Suomen Lääkäriliitto

Lausunnon viitataan potilasvahinkolakiin ja todetaan, että hätäkeskusta ei pidetä terveydenhuollon toimintayksikkönä. Tärkeänä pidetään, että terveydenhuollon ammattihenkilöitä on käytettävissä päivystäjänä, mikä liittyy henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säätämiseen myöhemmin asetuksella.

Esitysluonnosta on valmistelu pitkälti poliisitoimen lähtökohdista. Hätäkeskuksen asiakaskunnan jakauma huomioon ottaen, olisi potilasoikeudet otettava huomioon. Potilasoikeuksien kannalta huomiota kiinnitetään esitysluonnoksen ehdotuksiin, jotka koskevat tehtävän välittämättä jättämistä ja vastaanotetun hätäilmoituksen käsittelyä väärinkäytös- ja häirintätapauksissa (13 ja 14 §). Osassa tapauksissa kyse on ennemminkin psykiatrisesta ongelmasta kuin ilkivallasta ja hätäkeskuksen torjuva suhtautuminen uhkaa altistaa esimerkiksi itsemurhien lisääntymiselle. Päivystäjän psykologinen ammattitaito ja kyky kiireettömien palvelujen neuvontaan ovat arvokkaita näissä tapauksissa.

Rekistereitä koskevien säännösten osalta kiinnitetään huomiota terveydentilaan liittyviin ja tallettaviin tietoihin (18 §), joihin liittyy jonkinasteinen tietosuojaoingelma. Tiedot ovat pääsääntöisesti arkaluonteisia ja henkilötietolain 11 ja 12 §:n nojalla käsittelykiellossa. Asiassa olisi pyydetävä tietosuojavaltuutetun kannanotto. Pääsääntönä voitaneen pitää, että hätäkeskuksen rekisteriin ei tallennu rinnakkaista sairauskertomusta.

Tampereen kaupunki, Hyvinvointipalvelut, Sairaankuljetus ja ensihoito

Lausunnon kiinnitetään huomiota sosiaali- ja terveysministeriön organisaatiojärjestelyihin toiminnan ohjauksen ja valvonnan näkökulmasta. Lisäksi katsotaan, että Hätäkeskuslaitoksen organisaatio vaatii selkiyttämistä ja alueelliset näkökohdat on otettava huomioon. Aluejaon osalta viitataan maakuntajakolakiin ja Pirkanmaan maakunnan alueella sijaitsevien viranomaisten aluejakoihin. Yhtenevät jaot helpottavat viranomaisten yhteistyötä. Pyrittäessä laajempiin alueellisiin kokonaisuuksiin tarvitaan valtakunnallisen tason ohjausta. Toisaalta maantiede asettaa omat vaatimuksensa. Lausunnon mukaan alueellisen sopimisen ja ohjeistamisen mahdollisuus on säilytettävä, ja viranomaisten välinen yhteistyö on tärkeää (alueelliset yhteistyöelimet). Vaikka verkostoituminen katsotaan hyväksi asiaksi, niin huomiota kiinnitetään paikallisten tarpeiden huomioon ottamiseen. Lausunnon esitetään näkemyksiä ministeriöiden organisoitumisesta ja hätäkeskusten johtajien lukumäärästä (5).

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Lausunnossa kiinnitetään ensihoitopalvelun osalta huomiota toimivan kenttäjohtajajärjestelmän puuttumiseen usealla alueella. Tilanteeseen saataneen parannusta uuden terveydenhuoltolain myötä. Lausunnossa katsotaan myös, että henkilö, joka pyytää apua lääketieteellisin syin, on määriteltävä potilaaksi. Tätä kautta avun pyytäjät ja päivystäjät tulisivat potilasvahinkolain piiriin.

Hätäkeskuslaitoksen tukipalvelut olisi jatkossa määriteltävä asetuksessa tarkemmin. Hätäkeskuspäivystäjien yhteneväinen koulutus katsotaan myös tärkeäksi. Lausunnossa todetaan rekisterien säätelyyn liittyen tarvittavien tietojen saanti tärkeäksi seikaksi, missä sosiaali- ja terveystoimen osalta on puutteita. Hälytettävien yksiköiden on saatava riittävät tiedot tehtävästä ml. varotiedot. Operatiivisessa toimintaa koskeva vastuun siirtymistä koskeva säännösehdotus ei ole sosiaali- ja terveysviranomaisen kanalta paras mahdollinen. Vastuuviranomainen voi joutua panostamaan yhä enemmän valvomo-, johto- tai ensihoitokeskukseen tai muuhun tehtävän vastaanottamiseen liittyvään johtamistoimintaan, mikä aiemmin on kuulunut hätäkeskukselle.

Tehy ry ja Suomen Ensihoitoalan liitto ry

Lausunnon mukaan lainvalmistelun epäkohtana on pidettävä sitä, että valmistelutyössä ei ole ollut käytettävissä riittävän pitkältä ajalta kerättyä yhdenmukaista analyttistä tietoa. Tältä osin lausunnossa viitataan siihen, että Hätäkeskuslaitoksessa on saatu ELS - hätäkeskustietojärjestelmä kattavasti käyttöön kaikissa hätäkeskuksissa vasta vuoden 2008 aikana. Uuden lain suunniteltu voimaantuloajankohta on siten laadullisen toiminnan suunnittelun vastaista. Lakiluonnoksesta puuttuu myös velvoite tutkimustiedon tuottamiseen, mikä siihen tulee lisätä. Hätäkeskustoiminnan yksi tärkeimmistä tehtävistä on ohjata terveydenhuollon kiireellistä hoitoa sitä tarvitseville. Terveydenhuollon palvelun laadullista toteuttamista ohjaava laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä velvoittaa soveltamaan ammattitoiminnassa yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja. Tämä edellyttää näyttöön perustuvaa ja tutkimuksella tuotetun tiedon perusteella kehitettyjä toimintamalleja. Hätäkeskustoimintaa ohjaavan lainsäädännön valmistelua ilman tutkimustietoa ei pidetä mahdollisena.

Esitysluonnoksen ehdotusta, joka koskee hätäilmoituksen käsittelyä väärinkäytös- ja häirintätapauksissa (14 §), pidetään tärkeänä. Säännösehdotus ei saa olla ristiriidassa perustuslaillisten oikeuksien kanssa. Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös potilasvahinkolain soveltamisasiaan. Asiakaskäsite sekä terveydenhuollon tehtävien arvioinnin ollessa kyseessä potilaskäsite tulee määrittää lainsäädännössä. Hätäkeskuspäivystäjillä osalla on myös terveydenhuollon ammattitutkinto, jolloin potilaskäsitteen määrittämisen ja potilaan aseman muodostumisen terveydenhuoltoviranomaisten ohjeistamien tehtävien käsittelyssä on merkittävä myös päivystäjien oikeusturvan kannalta.

Lakiluonnoksessa rajataan sosiaali- ja terveysviranomaisten ohjaus- ja johtovastuuta, koska sisäasiainministeriö ohjaisi ja valvoisi toimintaa, sosiaali- ja terveysministeriö osallistuisi toiminnalliseen ohjaukseen sekä Hätäkeskuslaitoksen johtaminen keskitetään laitoksen johtajalle. Hätäkeskuslaitoksen johtajalla ei ole välttämättä terveydenhuollon ammattitutkintoa. Sosiaali- ja terveysministeriöllä tulee olla yhtäläinen vastuu Hätäkeskuslaitoksen johtamisessa kuin sisäasiainministeriöllä. Valtakunnallinen ohjausryhmä nähdään tarpeelliseksi, mutta alueilla tulee olla myös omat alueelliset ohjausryhmät. Lausunnossa esitetään pelko siitä, että toimintaa kehitetään pelkästään tietoteknisin perustein.

Ari Tielinen (kunnallisen ja valtiollisen hätäkeskuksen johtaja 1980 - 2004)

Lausunnon mukaan hätäkeskuslain uudistamisesta tulee luopua. Muun muassa seuraavat seikat huonontaisivat tilannetta tämän hetkisestä: alueiden suurentaminen kasvattaa epäonnistumisen riskiä ja vaste-ehdotusten määrittely ja ajantasaisuus huononee. Edelleen asiattomat puhelut tulee kansalaisen kannalta ohjata hätäkeskuksiin opitun toimintamallin mukaan. Kansalaisen ei tule joutua päättämään onko hätä niin suuri, että voi soittaa numeroon 112. Myös hallintorakenteen muuttaminen on riski; ongelmia on esiintynyt ennen kaikkea hätäkeskusyksikössä ja pääkaupunkiseudun toiminnassa. Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös eläkeikäkysymykseen, kansainväliseen tilanteeseen, eduskunnan kantaan resursoinnin osalta, tehtäviin sekä toimintaan poikkeusoloissa. Viimeksi mainittuja ajatellen hätäkeskuksia pitäisi olla nykyistä tiheämmässä. Edelleen huomiota kiinnitetään verkottumiseen ja todetaan, että tekniikka on vain apuväline ihmisen tekemässä työssä. Lausunnon mukaan hätäkeskusten osalta ei voida puhua moninkertaisesta hallinnosta. Hätäkeskuslaitoksen pyrkiessä eroon kenttäviranomaisten tukitoiminnoista, johtaa se kenttäviranomaisten omien johtokeskusten perustamiseen.

Toimiville hätäkeskuksille tulee antaa 5 -10 vuotta aikaa kehittää toimintaansa. Verkottumiseen liittyviä ym. toimintamalleja on ryhdyttävä valmistelemaan. Lain valmistelua voisi jatkaa sen jälkeen, kun toimintamallit ovat valmiina.

Pelastusosasto

Neuvotteleva virkamies Johanna Hakala

Turvapäivystys ry

Lausunnon mukaan lakiesitys ei korjaa riittävästi nykyjärjestelmän puutteita. Lausunnossa viitataan hätäkeskusten määrän vähentämisen ja uuden tietojärjestelmähankkeen riskeihin. Lausunnossa ehdotetaan viranomaisille valtakunnallisia neuvontanumeroita. Lisäksi todetaan, että hätäkeskusten ei tulisi antaa hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) piiriin kuuluvia tehtäviä. Hälytykset voitaisiin ohjata pääpoliisiasemille. Lausunnossa ehdotetaan myös toimenpiteitä kiireettömien ja hoitolaitosten välisten sairaankuljetuksen järjestämiseksi. Hätäkeskusten henkilöstön määrän tulee olla riittävä.

Jakelu

Lausunnonantajat